

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา : ศึกษากรณี

การโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ

The legislative measure about intellectual property disobedience:

Study posting picture cause and or messages.

วรลักษณ์ ทองสวัสดิ์

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา : ศึกษากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง และมาตรการทางกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ

จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายไทยที่มีอยู่ไม่ทันสมัยเท่าเทียมกับการเจริญเติบโตทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีการส่งข้อมูลโดยทาง ส่งไลน์ ส่งเอสเอ็มเอส ส่งเฟสบุ๊ค เพื่อติดต่อทั้งทางธุรกิจทางการค้าและด้านอื่นๆ และการส่งข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เป็นการนำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้อื่นคิดค้นขึ้นมาแล้วนำไปเผยแพร่หรือโพสต์ลงในเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วนำไปใช้หรือแสวงประโยชน์โดยเจ้าของผลงานหรือเจ้าของข้อมูลมิได้อนุญาตหรือยินยอม หรือ การแชร์ข้อความหรือรูปภาพที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นไปบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเจ้าของมิได้ประสงค์ให้เผยแพร่มาเผยแพร่ในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงถือเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ ละเมิดสิทธิบัตร และละเมิดเครื่องหมายการค้า และจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวยังไม่มียกกฎหมายที่สามารถคุ้มครอง ซึ่งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความมีหลายวิธีการและมีความสลับซับซ้อนตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีในปัจจุบันและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่สามารถครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถจำกัดการกระทำความผิดได้

คำสำคัญ : การละเมิด, ส่งข้อมูล, อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

Research subject Legal issues related to intellectual property infringement: A Study of Posting Images and/or Sharing Messages the purpose of this study is to investigate issues arising from infringements of Intellectual Property by posting pictures and/or sharing messages. It is a qualitative research study, by studying from the concepts, theories, and related documents and legal measures both in foreign countries and in Thailand, the study data was then analyzed to determine legal measures to prevent the posting of images and/or sharing of messages.

The study found that currently, the existing Thai legal measures are not as up-to-date as the e-commerce boom has progressed rapidly. Information is sent via Line, SMS, Facebook, to contact both business, trade and other aspects. And such transmission may infringe the intellectual property rights of posting pictures and/or sharing messages. It is the use of information about intellectual property invented by others and then published or posted on social networks and used or exploited by the owner of the work or the owner of the information without permission or consent or sharing the message or Other people's proprietary images go on social networks. Which the owner does not wish to be published on social networking sites Therefore, it is considered an infringement of intellectual property in terms of copyright infringement. Patent infringement and trademark infringement and from the violation of such intellectual property rights, there is no law that can protect it. There are many methods and complexity of infringement of intellectual property by posting pictures and/or sharing of messages with the advancement and development of current and rapidly changing technology. But the current law has not can cover the changes of developed technology which made it impossible to limit the commission of an offense

Keywords: violation, data transmission, electronic.

1. ความนำ

ปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกมีจำนวนเกือบสองพันล้านคนแล้ว (Internet World Stats, 2010) อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นแหล่งแห่งการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารจากยุคการสื่อสารแบบดั้งเดิม ในโลกแห่งความเป็นมาสู่การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัลแห่งโลกเสมือนจริง (Virtual World) ก่อให้เกิดยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ทำ

ให้คนจำนวนมากทั่วโลกมีการดำเนินชีวิตทั้งในสังคมของโลกแห่งความเป็นจริงและสังคมแห่งโลกเสมือนจริงผลจากความก้าวหน้าของระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ทางสังคม คือ เครือข่ายสังคมใหม่ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “สังคมออนไลน์” (Online Community) หรือ “สังคมเสมือน” (Virtual Community) หรือ “เครือข่ายสังคมออนไลน์” (Social Network) โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้เป็นพื้นที่สาธารณะที่สมาชิกซึ่งก็คือคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติและศาสนา ทุกระดับการศึกษา ทุกสาขาอาชีพและทุกกลุ่มสังคมย่อยจากทั่วโลกเป็นผู้สื่อสารหรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่สมาชิกเขียนและทำขึ้นเองหรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เครือข่ายสังคมออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภท ได้แก่ เว็บบล็อก (Weblog) หรือเรียกสั้นๆ ว่า บล็อก (Blog เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Sites) เช่น Facebook, Myspace และ hi5 เป็นต้น (รัชตะ รัชตะนาวิน, 2556 : ออนไลน์)

ทรัพย์สินต่างๆ ในสังคมปัจจุบันล้วนมีมูลค่า ตามคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งๆ นั้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ เช่น เงิน ทองคำ แหวนเพชร ฯลฯ หรืออสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น ทรัพย์สินดังกล่าว นั้นช่วยให้ผู้ที่ถือครองมีความมั่งคั่ง และสามารถแปรเปลี่ยนสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นๆ ได้ตามความ ต้องการของผู้ถือครองและมูลค่าของทรัพย์สินนั้น แต่ยังคงมีทรัพย์สินอีกบางประเภทที่สามารถสร้าง มูลค่าให้กับผู้ที่รังสรรค์งานขึ้นมา ก่อให้เกิดเป็น องค์ความรู้ นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่ช่วยสร้าง ความสะดวกสบายให้กับมนุษย์มากมายคือ “ทรัพย์สินทางปัญญา” ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมูลค่าทางความคิดที่ได้รับการสร้างสรรค์จากสติ ปัญญาของมนุษย์ และถ่ายทอดออกมาในลักษณะต่างๆ ทั้งในรูปแบบของนามธรรมและรูปธรรม จึงต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาและสั่งสมเป็น เวลานั้นจนกว่าจะตกผลึกทางความคิด และ ถ่ายทอดออกสู่สังคม ทรัพย์สินทางปัญญามีทั้ง คุณค่าและมูลค่าในตัวทรัพย์สินอย่างมหาศาล อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศได้ เข้ามามีบทบาทกับสังคมมากขึ้น ประสิทธิภาพของ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับการพัฒนาซอฟต์แวร์ ช่วยให้การเข้าถึง เชื่อมต่อ การเจาะระบบ และ การขโมย (Hack) ข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งส่งผลให้ ทรัพย์สินทางปัญญามีความเสี่ยงที่จะถูกโจรกรรม บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ง่าย หรืออาจเรียก ได้ว่า อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Cyber Crime) กลุ่มพันธมิตรธุรกิจซอฟต์แวร์ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และ การโจรกรรมทรัพย์สินทางปัญญา (Cyber-Crime and Intellectual Property Theft) มักเกิดขึ้น 6 ประเภท ได้แก่ การเงิน การละเมิดลิขสิทธิ์ การเจาะระบบ การก่อการร้ายทางคอมพิวเตอร์ ภาพอนาจารออนไลน์ และภายในโรงเรียน ซึ่ง ในกรณีของการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น จัดได้ว่าเป็น ประเภทหนึ่งของทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดการละเมิดขึ้นบ่อยครั้งในหลายลักษณะ เช่น การคัด

ลอกผลงาน การตัด ปรับเปลี่ยน หรือกระทำการใดๆ ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้รังสรรค์งานนั้น เป็นต้น (ศุภสิทธิ์ กุลจิตต์เจือวงศ์, 2557: 146)

จากกรณีที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าการนำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้อื่นคิดค้นขึ้นมาแล้วนำไปเผยแพร่หรือโพสต์ลงในเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อนำไปใช้หรือแสวงประโยชน์โดยเจ้าของผลงานหรือเจ้าของข้อมูลมิได้อนุญาตหรือยินยอม หรือ การแชร์ข้อมูลของผู้อื่นไปบนเครือข่ายสังคมซึ่งเจ้าของมิได้ประสงค์ให้เผยแพร่มาเผยแพร่ในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงถือเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ ละเมิดสิทธิบัตร และละเมิดเครื่องหมายการค้า และจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวยังไม่มีความหมายที่สามารถคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสลับซับซ้อนตาม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันได้ ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาและ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความสลับ ซับซ้อนมากขึ้น แต่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่ สามารถครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถจำกัดการกระทำ ความผิดได้อย่างทั่วถึง

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาว่า ในระบบกฎหมายไทยปัจจุบันนั้นมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถคุ้มครองทรัพย์สินผู้ถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความต่างๆ ทางเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้โดยจะศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทราบถึงปัญหาทางด้านองค์ประกอบ ขอบเขตของ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการ ปรับปรุงกฎหมายไทยที่เป็นอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของไทย เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา: ศึกษากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ
- 3) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา: ศึกษากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เพื่อนำไปแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้น
- 4) เพื่อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ

2.1 สมมติฐานในการวิจัย

ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เป็นการส่งผลกระทบต่อเจ้าของผลงานในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมากโดยทำให้เจ้าของผลงานไม่สามารถขายธุรกิจได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีการลอกเลียนแบบผลงาน ซึ่งการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เพื่อส่งไปลอกเลียนแบบให้คล้ายของจริง ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่จะผิดยังยังผู้กระทำการละเมิดได้ ถ้ามีบัญญัติห้ามการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ ให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา และในทางแพ่ง จะทำให้ลดปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ

2.2 นิยามศัพท์เฉพาะเพื่อการวิจัยนี้

ปัญหาทางกฎหมาย หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ์ ขอผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง การนำผลผลิตทางปัญญาของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้อ่อนุญาตจากเจ้าของหรือไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนให้เจ้าของ เช่น การก๊อปปี้หนัง เพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ครองสิทธิ์

การโพสต์รูปภาพ หมายถึง การโพสต์อยู่ 3 แบบ คือ รูปภาพ (ทั้งแบบเดี่ยวและแบบอัลบั้ม); วีดีโอ; แบบลิงค์. โพสต์แต่ละประเภทจะมีการเข้าถึง เช่น การโพสต์ภาพทีละหลาย ๆ ภาพพร้อมกันผ่าน การสร้างอัลบั้ม แทนที่พ็อคค่าแม่ค่าจะเสียเวลาอัปโหลดทีละภาพ

แชร์ข้อความ หมายถึง การส่งข้อความ ในไทย-อังกฤษที่นี้มีหลายตัวอย่างประโยคแปลที่ประกอบด้วย ...ส่วนผสมหัดจรรยสำหรับความสำเร็จของฉันทคือการที่ฉันทได้แชร์ข้อความนี้ เช่น ต้องเคยแชร์คลิป ข้อความ หรือสิ่งต่าง ๆ บนลงพื้นที่ของตัวเองบนเครือข่าย ... Facebook เป็นเหมือนการที่ทำให้เค้าเป็นส่วนหนึ่งในโลกใบนี้

2.3 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบความเป็นมาสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ
- 2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของไทย เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ
- 3) ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความ เพื่อนำไปแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

4) ทำให้สามารถเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความ

3. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความ จากแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายฉบับต่างๆ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายต่างประเทศ โดยเน้นวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของไทย เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2563

4. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาศึกษากรณีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. สิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ระบุไว้ในมาตรา 85 บุคคลใดกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 36 หรือมาตรา 63 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น เมื่อบุคคลถูกจับกุม มีข้อพิจารณา ดังนี้

(1) กรณีถูกดำเนินคดีอาญา ผู้ถูกจับย่อมมีสิทธิ์ตามกฎหมายที่จะขอตรวจดูเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำใด ๆ อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนเอง

(2) การค้นในที่รโหฐานจะต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล มาแสดงก่อนจึงจะทำการค้น

(3) ของกลางในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ที่ถูกยึดหรืออายัด คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเท่านั้น เช่น คอมพิวเตอร์ที่บันทึกเพลงละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น

2) แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา WTO (World Trade Organization) หรือ องค์การการค้าโลก ได้พูดถึงทรัพย์สินทางปัญญา ในเรื่องต่างๆ กล่าวว่าทรัพย์สินทางปัญญาในโลกนี้ในขณะที่ WIPO เริ่มที่จะนิยามคำว่าทรัพย์สินทาง ปัญญาไว้มีไม่กี่ประเภท ซึ่งการเวลาต่างกันไปมันก็เพิ่มเรื่องราวของทรัพย์สินทางปัญญาหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาในโลกนี้อีก WIPO ได้จำกัดเพียงแค่นี้ก่อนว่า 1. ทรัพย์สินอุตสาหกรรม เป็น

ความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับสินค้าอุตสาหกรรม 2. กลุ่มของลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง อันหมายถึง งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขา วรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรี งานภาพยนตร์ หรืองานด้านอื่นใดในแผนกวิทยาศาสตร์ รวมทั้งโปรแกรม คอมพิวเตอร์ งานฐานข้อมูล โดยทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม หรือ (Industrial Property) โดยแบ่งออกเป็น - สิทธิบัตร - ออกแบบผลิตภัณฑ์ - เครื่องหมายการค้า - แบบผังภูมิของวงจรรวม - ความลับทางการค้า - สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ - การคุ้มครองพันธุ์พืช โดยหลักๆ ทรัพย์สินทางปัญญจะเกี่ยวข้องกับเพียง 3 เรื่อง เท่านั้น ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมาย การค้า ส่วนพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนผังภูมิวงจรรวม ความลับทางการค้า สิ่งบ่งชี้ ภูมิศาสตร์ การคุ้มครองพันธุ์พืช จะไม่ได้สอนในวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา แต่มีพระราชบัญญัติ การคุ้มครองกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tai.coj.go.th/th/file/get/file/20200930d41d8cd98f00b204e98009> [9 ตุลาคม,2563]

5. วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) โดยการวิจัยเอกสาร โดยได้ทำการค้นคว้าโดยข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการหรือทฤษฎีต่างๆ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของตำราทางวิชาการ วารสาร บทความ รายงานการวิจัย พระราชบัญญัติและตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยเอกสาร ได้ทบทวนวรรณกรรมเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสารวิชาการ งานประชุมนานาชาติ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เอกสารเผยแพร่สถิติ จากหน่วยงานต่างๆ อินเทอร์เน็ตและสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ และการวิจัยสนาม (Field Research) ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการตามหลักการของวิธีวิจัยที่จะค้นหาปรากฏการณ์ที่ เป็นจริงเกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์สินทางปัญญา ในกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ในประเทศไทย โดยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มที่มีผลเกี่ยวข้องโดยตรง 5 กลุ่ม คือ

- 1) เจ้าของลิขสิทธิ์
- 2) หน่วยงานภาครัฐ
- 3) นักวิชาการและเจ้าหน้าที่
- 4) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ประกอบการที่ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

สำหรับการสัมภาษณ์ถูกปรับให้มี ความเหมาะสมกับพื้นฐานด้านความรู้และสังคมของผู้ให้ข้อมูลและให้สัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่ม โดยมุ่งเน้นให้ ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นของปัญหาของ การละเมิดลิขสิทธิ์ของประเทศไทยว่าเกิดจาก ปัจจัยใด และจะมีข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหานี้อย่างไร เป็นสำคัญ รวมถึงคัดเลือกคดี ความศึกษา (Case Study) ที่เกิดการจับกุมจริง และมีผลตัดสิน ในชั้นศาลแล้วทั้งคดีภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ คดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ขออนุญาต คัดลอก

ผลคำตัดสินในชั้นศาลมาจากศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ส่วนกรณีศึกษาจากต่างประเทศคัดเลือก มาจากบทความทางกฎหมายในคู่มือศึกษา กฎหมายเรื่องลิขสิทธิ์ โดยคดีดังกล่าวนี้จะนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นศึกษาที่ตั้งไว้และหาสาเหตุของปัญหาต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความ โดยพิจารณาจากพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.สิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ระบุไว้ในมาตรา 85 บุคคลใดกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 36 หรือมาตรา 63 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิบัตร ที่ถูกดำเนินคดีอาญา ผู้ถูกจับย่อมมีสิทธิ์ตามกฎหมายที่จะขอตรวจดูเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำใดๆ อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนเอง และวิเคราะห์จากการค้นในทรีโพรฐานจะต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล มาแสดงก่อนจึงจะทำการค้น รวมทั้งวิเคราะห์ของกลางในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ที่ถูกยึดหรืออายัด คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดเท่านั้น เช่น คอมพิวเตอร์ที่บันทึกเพลงละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย

7. สรุปผลการวิจัย

จากการที่ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิทั้งหลายซึ่งให้แก่บุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อธิบายอย่างง่าย ๆ ได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นสิทธิต่างๆ แต่เพียงผู้เดียวที่ผู้สร้างสรรค์จะกระทำการบางอย่างเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ของตน ในทางทฤษฎี ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิ ในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมากระทำการใดๆ อันเป็นสิทธิของผู้สร้างสรรค์แก่นงานสร้างสรรค์ รวมตลอดถึงสิทธิในการบังคับสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้ละเมิดสิทธิของผู้สร้างสรรค์ด้วยแนวความคิดนี้มีความสำคัญมากเพราะจะต้องใช้ในการให้คำตอบว่าผู้ทรงสิทธิกระทำอย่างไรบ้างต่องานสร้างสรรค์ทางปัญญาของตน การที่ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิกระทำการอย่างไรบ้างต่อบุคคลซึ่งละเมิดสิทธิของตนเป็นสิ่งสำคัญมาก มิฉะนั้นระบบของทรัพย์สินทางปัญญาจะประสบความล้มเหลว นอกจากสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของผู้สร้างสรรค์แล้ว กฎหมายอาจให้สิทธิคนอื่นๆ ในทางทรัพย์สินทางปัญญาอีกด้วย กฎหมายอาจบัญญัติให้สิทธิในการได้รับค่าตอบแทน เช่น สิทธิของนักแสดง ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากรณีการโพสรูปภาพและหรือแชร์ข้อความจึงต้องมีบทบัญญัติห้ามมิให้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในดังกล่าว

สาเหตุที่ต้องมีการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ให้แก่ผู้ทรงสิทธิสามารถใช้ในการเยียวยาความเสียหายได้ในทางแพ่ง หรือใช้กระบวนการทางอาญา หรือมาตรการทางบริหารที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันได้ ในกระบวนการทางการแพ่งนั้นผู้ทรงสิทธิสามารถเรียกร้องให้มีการเยียวยาทางการเงิน เรียกร้องค่าเสียหาย หรือเรียกให้ผู้ละเมิดกระทำการ หรือละเว้นการกระทำให้หยุดการ

กระทำ เช่นแจกจ่ายสินค้าที่ละเมิด การดำเนินคดีทางอาญาเป็นการที่โจทก์เรียกร้องให้ลงโทษทางอาญาแก่จำเลย เช่น จำคุก หรือปรับ ในบางระบบกฎหมายอาจบัญญัติให้มีมาตรการทางบริหารเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือเพื่อแก้ไขขั้นตอนที่ผิดพลาดได้ เช่น การเพิกถอนการจดทะเบียน เป็นต้น การคุ้มครองตามกฎหมายเกิดจากแนวความคิดในเรื่องความยุติธรรมตามธรรมชาติและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของบุคคล เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้สร้างสรรค์งานเป็นผู้มีสิทธิโดยชอบที่จะได้ประโยชน์จากความอุตสาหกรรมของตน ในทางกลับกันผู้ซึ่งเก็บเกี่ยวจากสิ่งซึ่งไม่ใช่ผลอันเกิดจากแรงงานของตนจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงสิทธิ การใช้โดยผู้ละเมิดถือว่าเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจแก่ผู้ทรงสิทธิเนื่องจากผู้ทรงสิทธิไม่ได้รับค่าตอบแทนซึ่งเขาควรจะได้รับจากการใช้โดยมิได้รับอนุญาต ภายใต้หลักความเสี่ยงธรรม ระบบการคุ้มครองถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้ละเมิดที่มีได้รับอนุญาตต้องจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้ทรงสิทธิในการละเมิด ตามแนวคิดนี้วัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามุ่งสนับสนุนการสร้างสรรค์และให้ความยุติธรรมแก่บุคคลผู้สมควร ในเวลานั้นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเพียงประเด็นภายในประเทศ ผลกระทบที่ใช้นำมาพิจารณาและมาตรการเยียวยาความเสียหายโดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของบุคคลทั้งนี้ ไม่ได้คำนึงถึงประเด็นในระดับชาติหรือสากลแต่อย่างใด ดังนั้นผู้ที่ละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาโดยการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความจะต้องมีบทบัญญัติลงโทษแก่ผู้กระการดังกล่าวอย่างจริงจัง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญารณการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความเป็นการนำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้อื่นคิดค้นขึ้นมาแล้วนำไปเผยแพร่หรือโพสต์ลงในเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วนำไปใช้หรือแสวงประโยชน์โดยเจ้าของผลงานหรือเจ้าของข้อมูลมิได้อนุญาตหรือยินยอม หรือ การแชร์ข้อความหรือรูปภาพที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นไปบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเจ้าของมิได้ประสงค์ให้เผยแพร่มาเผยแพร่ในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงถือเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ ละเมิดสิทธิบัตร และละเมิดเครื่องหมายการค้า และจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถคุ้มครองซึ่งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการโพสต์รูปภาพและหรือแชร์ข้อความมีหลายวิธีการและมีความสลับซับซ้อนตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีในปัจจุบันและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่ สามารถครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถจำกัดการกระทำผิดได้

8. ข้อเสนอแนะ

เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจากการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ดังต่อไปนี้

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (6) ผู้ใดนำข้อมูลเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้าและผลิตภัณฑ์ส่งให้หรือเผยแพร่ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยประการใดๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของผลงานดังกล่าว ถือว่าเป็นการละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือ เครื่องหมายการค้าและผลิตภัณฑ์แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เหตุผลที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากจะเป็นการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจากการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2553). **ทรัพย์สินทางปัญญาไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=blogsection.
- กระทรวงพาณิชย์. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2552). **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community: AEC**. นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
- จารุวัจน์ สองเมือง. (2554). **โซเซียลมีเดียกับการศึกษาไทย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: [https://hooahz.wordpress.com/tag/\(29 กันยายน 2558\)](https://hooahz.wordpress.com/tag/(29%20กันยายน%202558)).
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). **หลักกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองการประดิษฐ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.
- พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534.
- พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ประมวลกฎหมายอาญา

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย Legal Problems on Disciplinary Actions of Government Officials

นิธิศ พันธโหม
นักวิชาการอิสระ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์(1)เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ (2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และเครือรัฐออสเตรเลียกับประเทศไทยและ (3) ศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ได้อย่างเหมาะสม การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราทางกฎหมาย ผลการศึกษา พบว่านับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 ประสบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดำเนินการทางวินัยของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ (2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน และ (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์และข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่น ไม่สอดคล้องกับสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกลงโทษซึ่ง ตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศ และทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : กรมราชทัณฑ์ วินัย ลงโทษ

Abstract

The objectives of this research were to study (1) concepts and theories of public law relating to legal issues concerning disciplinary punishment, government officials of the Department of Corrections (2) study legal measures for disciplinary action of civil servants abroad the United States, the French Republic and the Commonwealth of

Australia and Thailand. Including (3) studying problems and analyzing. Including studying problems and analyzing legal problems regarding disciplinary punishment by the Department of Corrections officials. As well as suggesting solutions to legal problems regarding disciplinary punishment by the Department of Corrections officials Properly. The study was a qualitative study by analyzing legal documents, concepts and theories. The research results revealed that since the law stipulates that the Department of Corrections Act B.E. 2482. Civil servants from the Department of Corrections are 3 problems. (1) Legal issues concerning the effect of law enforcement, disciplinary action of government officials of the Department of Corrections. (2) Legal issues relating to penalties and imprisonment affect rights and freedoms. And not being able to catch up with the current situation. and (3) legal issues relating to disciplinary action, government officials, corrections, and civil servants of other departments. Not consistent with equal rights. Therefore, it can be seen that Thailand should amend the abolition of imprisonment. According to the Discipline Act, Department of Corrections, B.E. 2482. By applying concepts on legal measures for disciplinary action of civil servants abroad. and relevant public legal theories to be able to solve such legal problems appropriately in Thailand.

Keywords: Department of corrections, Discipline, Punishment

1. ความนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลทุกคนไว้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, Online,2560) เช่น สิทธิในการอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 193 ทวิ บัญญัติว่า ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ คือ จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก ให้จำเลยใช้สิทธิอุทธรณ์จะเห็นได้ว่า เมื่อศาลพิพากษาลงโทษ “ขัง” แทนโทษจำคุก จำเลยก็ยังสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ การลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ด้วยวิธีการลงโทษขังข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ที่กระทำผิดวินัยไว้ ถือเป็นการกระทำทางปกครองเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยแท้จึงเป็นอำนาจเด็ดขาดของผู้บังคับบัญชาที่ส่งลงโทษขัง ส่งผลกระทบต่อสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เนื่องจากข้าราชการกรมราชทัณฑ์ผู้ถูกลงโทษต้องเสื่อมเสียอิสรภาพ โดย

หลักการแล้วการคุ้มครองบุคคลจะต้องผ่านกระบวนการตุลาการ จะใช้อำนาจทางปกครองโดยพลการมิได้ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมีความสอดคล้องกับหลักการที่เป็นสากล อย่างไรก็ตามกลับมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิที่เป็น “ข้อยกเว้น” ไว้ในรัฐธรรมนูญหลายประการรวมถึงเรื่องทางวินัยของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ด้วยเมื่อข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ถูกลงโทษ “ขัง” ก็ไม่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้เจ้าหน้าที่รัฐทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหารมักจะอ้างว่ามีรัฐธรรมนูญ มีกฎหมายให้อำนาจไว้ โดยเฉพาะกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพมักเขียนว่า เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรองรับไว้อย่างชัดเจน

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ (กรมราชทัณฑ์, Online, 2563) จากการศึกษา พบว่าประเทศไทยได้มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, Online, 2560) ที่ได้บัญญัติ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดที่ 1 บททั่วไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศและประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์

2.1 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ปัญหาทางกฎหมาย หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ การป้องกันผู้กระทำผิด ทรัพย์สินเสียหายหรือกระทำความผิดกฎระเบียบขององค์กร

การลงโทษทางวินัย หมายถึง การลงโทษผู้กระทำความผิดวินัย การลงโทษเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ใช้ในการรักษาวินัย ซึ่งเป็นมาตรการในทางปราบปรามผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ตอบโต้ได้

โทษทางวินัย หมายถึง โทษของผู้กระทำความผิดกฎ ระเบียบ อาจเป็นภาคการราชการ หรือภาคเอกชนที่กำหนดเป็นข้อห้ามไว้ เช่น ไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัย มี 5 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออกและไล่ออก เป็นต้น

2.2 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์
- 2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศและประเทศไทย
- 3) สามารถผลการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำมาปรับใช้ประโยชน์ในองค์กรได้

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในประเทศ มีทั้งขอบในพื้นที่และสถานที่ รวมทั้งขอบเขตตามเนื้อหาที่เป็นการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์และขอบเขตทางด้านเวลาในปี พ.ศ. 2563

4. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยที่กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์การ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ (กรมราชทัณฑ์, Online, 2563) ซึ่งได้แบ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) เอกสารหรือบริบทที่เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยของผู้ต้องขัง
- 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยของผู้ต้องขัง
- 3) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายและการลงโทษทางวินัยของผู้ต้องขัง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลต่างๆ จากรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ระเบียบต่างๆ บทความทางวิชาการ เอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์การ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายการลงโทษทางวินัยของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ประการที่สอง คือปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน และประการสุดท้าย คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์และข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่น ไม่สอดคล้องกับสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกลงโทษซึ่งตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศ และทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับกฎหมายต่อไป

7. สรุปผลการวิจัย

นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 ที่มีอำนาจลงโทษซึ่งเพิ่มเวรยาม กักบริเวณ โทษซึ่ง คือขังในที่ควบคุมที่สมควรแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคน โทษเพิ่มเวรยาม คือให้อยู่เวรยามรักษาการณ์นอกจากหน้าที่ประจำเพิ่มขึ้นอีกโทษกักบริเวณ คือกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สมควร ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ก็ประสบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายการลงโทษทางวินัยของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ประการที่สอง คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน และประการสุดท้าย คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรม

ราชทัณฑ์และข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่น ไม่สอดคล้องกับสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกลงโทษซึ่ง ตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศ และทฤษฎีทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

การควบคุมภายในฝ่ายปกครองของราชการเกี่ยวกับเรื่องการอุทธรณ์นี้ เพียงแต่เป็นกระบวนการควบคุมตรวจสอบความสมบูรณ์ของอำนาจของผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองเท่านั้น และการแก้ไขเยียวยา ก็เป็นการยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองใหม่ให้ถูกต้อง โดยกฎหมายมิได้ให้อำนาจในการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งทางปกครองแต่อย่างใด ดังนั้น ระบบการควบคุมโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ภายในฝ่ายปกครองของทางราชการกรมราชทัณฑ์ จึงเพียงแต่แก้ไขบททวนให้คำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ที่ไม่ชอบให้เป็นคำสั่งลงโทษทางวินัยที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ซึ่งมีได้มีผลเป็นการแก้ไขเยียวยาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ผู้ตกอยู่ภายใต้ผลบังคับของคำสั่งทางปกครองในอันที่จะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของข้าราชการกรมราชทัณฑ์อย่างเพียงพอแต่อย่างใด กระบวนการเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายจากการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ภายในองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของข้าราชการกรมราชทัณฑ์จึงถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพมากกว่ากระบวนการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่น เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งไม่สอดคล้องและขัดกับหลักการควบคุมของฝ่ายปกครองอันเป็นหลักประกันความยุติธรรมตามธรรมชาติให้แก่ปัจเจกชน การลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์กับการลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจึงมีข้อพิจารณาในสาระสำคัญดังนี้ ลักษณะทางกฎหมายของวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ มีทั้งวินัยเกี่ยวเนื่องอาญาและวินัยทางปกครอง แต่หากความผิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นความผิดตามมาตรา 7 มาตรา 8 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 ผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรมราชทัณฑ์มีอำนาจพิจารณาว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญโดยถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์และมีอำนาจลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ผู้กระทำความผิดนั้นแทนการส่งตัวฟ้องศาลได้ การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรมราชทัณฑ์ในกรณีนี้จึงเป็นการใช้อำนาจตุลาการแทนศาลอันเป็นอำนาจพิเศษของผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรมราชทัณฑ์ในกระบวนการยุติธรรมและแม้โทษทางวินัยที่นำมาใช้ลงแก่ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะเป็นโทษลักษณะเดียวกับที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อ

วินัยทางปกครองก็ตาม แต่ก็ทำให้การดำเนินการต่อผู้กระทำผิดวินัยเกี่ยวเนื่องอาญาในกรณีดังกล่าว เป็นกระบวนการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์แต่อย่างใดไม่ การดำเนินการในกรณีดังกล่าว ยังคงเป็นกระบวนการยุติธรรมในส่วนข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ส่วนการลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยลักษณะทางกฎหมายเป็นวินัยทางปกครอง และ การกระทำผิดวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ไม่มีผลเป็นความผิดอาญาดังเช่นวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ แต่อย่างใด การลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงเป็นการใช้อำนาจทางการปกครองเท่านั้นวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ทางปกครอง กระบวนพิจารณาเรื่องการดำเนินการทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนพิจารณาเรื่องการดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีการจำแนกประเภทความผิดวินัย หลักเกณฑ์ วิธีการสอบสวนวินัย กรอบดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการลงโทษและลดหย่อนโทษ ตลอดจนมีหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินการทางวินัยตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยมีทนายความหรือที่ปรึกษาในการช่วยเหลือแก้ต่างข้อกล่าวหา ให้สิทธิที่จะคัดค้านกรรมการสอบสวนที่มีส่วนได้เสีย แต่ในกรณีการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ละเอียดชัดเจนในการดำเนินการ ทางวินัยไว้ กับทั้งไม่มีบทกฎหมายข้าราชการกรมราชทัณฑ์ฉบับใดที่ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะมีทนายความหรือที่ปรึกษาในการแก้ข้อกล่าวหาได้แต่อย่างใด แต่อย่างใดก็ตาม กระบวนพิจารณาเรื่องการลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยขึ้นตรงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ได้มีการออกกฎเกณฑ์เพื่อเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บังคับบัญชาในการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญในที่กระทำผิดต่อวินัยข้าราชการไว้ตามคำสั่ง เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้การดำเนินการทางวินัยข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับหลักกระบวนพิจารณาเรื่องทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง มีกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยของผู้บังคับบัญชา หรือองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอื่นก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะออกคำสั่ง ลงโทษทางวินัยสำหรับส่วนราชการอื่น ๆ เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในสังกัดพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 อยู่ภายใต้บังคับของคำสั่งนี้

สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เป็นสิทธิที่เป็นการเยียวยาทางเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครอง โดยการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ตนเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ทบทวนแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง การลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับวิธีการอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 อาจเทียบเคียงได้ว่าเป็นเรื่อง การอุทธรณ์ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า ระบบการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 มิได้ให้สิทธิแก่ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พิจารณาถึงความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการลงโทษทางวินัยแก่ตนว่าได้สัดส่วนกับการกระทำผิดหรือไม่ นอกจากนั้นการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาภายในองค์กรฝ่ายปกครองในราชการข้าราชการกรมราชทัณฑ์เอง เมื่อปรากฏเหตุผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยไม่มีอำนาจที่จะลงโทษได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปก็เพียงแต่มีอำนาจออกคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบนั้น และออกคำสั่งใหม่ให้ถูกต้องเท่านั้น มิได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษแต่อย่างใด ในส่วนของข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่นเช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย นั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติหมวดการอุทธรณ์ ตั้งแต่มาตรา 114 ถึงมาตรา 121 โดยให้สิทธิแก่ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษ ทางวินัยอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเหมาะสมของการดำเนินการลงโทษ ทางวินัยได้ ดังนั้น ระบบการควบคุมโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครองของทางราชการที่เป็นกระบวนการเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายจากการลงโทษทางวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ภายในฝ่ายปกครองข้าราชการกรมราชทัณฑ์จึงถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพมากกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญหน่วยงานอื่น เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

8. ข้อเสนอแนะ

เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวินัยข้าราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 ดังนี้

- 1) ยกเลิกความในหมวด 2 โทษผิดวินัย มาตรา 10 (1) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโทษ “ชัง” คงเหลือโทษผิดวินัย 2 สถาน คือ เพิ่มเวรยามกักบริเวณ
- 2) หากยังคงโทษ “ชัง” ไว้ ก่อนการสั่งลงโทษ จะต้องผ่านการพิจารณาโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ก่อน
- 3) ให้สิทธิแก่ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ที่จะถูกลงโทษ “ชัง” ปรีกษาทนาย มีสิทธิอุทธรณ์การลงโทษได้

9. เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร รัฐธรรมนูญกับกระบวนการยุติธรรม กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2549

จักรพันธ์ วงษ์บุญมาวาทย์. (2541). การบริหารราชการไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิรนิติ หะวานนท์, “วิธีพิจารณาความผิดทางวินัยข้าราชการพลเรือนของสหรัฐอเมริกา,” ดุลพาห, ปีที่ 27 เล่มที่ 6, น. 65 – 68, (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2523).

เจตน์ สถาวรศีลพร “สถาบันข้าราชการกับระบบวินัยและการลงโทษทางวินัย : ประสบการณ์ของ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส” วารสารวิชาการศาลปกครอง 6, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2549) : 62 – 93

ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง Legal Problems in Administrative Force

เฉลิมพล นุษุขุดม
นักวิชาการอิสระ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครองกรณี ผิดสัญญาทางปกครอง โดยพิจารณาจากปัญหา (1) การใช้อำนาจทางปกครองของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้โดยลำพัง (2) การใช้อำนาจบังคับยึดทรัพย์สินถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน (3) การบังคับทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราทางกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่า นับแต่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มีผลบังคับใช้ทำให้เกิดปัญหา (1) เจ้าหน้าที่พิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้โดยลำพัง (2) การใช้อำนาจบังคับยึดทรัพย์สิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วนเจ้าหน้าที่สามารถใช้วิธีการยึดอายัด ทรัพย์สินของผู้รับคำสั่งทางปกครองออกขายทอดตลาดได้โดยลำพัง (3) การบังคับทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่สามารถบังคับทางปกครองได้เอง ซึ่งทั้ง (1) (2) และ (3) ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจได้รับผลเสียหายได้ จึงมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ดังนี้ (1) มาตรา 56 โดยการเพิ่มเติม วรรคสี่ “ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” (2) มาตรา 57 โดยการเพิ่มเติม วรรคสาม “การปฏิบัติการในการยึด อายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” (3) มาตรา 58 โดยการเพิ่มเติม (3) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตาม (1) และ (2) ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง”

คำสำคัญ : การบังคับทางปกครอง ผิดสัญญาทางปกครอง ยึดทรัพย์สิน

Abstract

This research aimed at was to analyze legal problems in administrative force in case of administrative contract breach of by considering the following problems 1) the exercise of administrative powers of officers in accordance with their own orders. 2) the

use of power to enforce property seizure, if due then there was no correct payment on due date. 3) administrative enforcement was required done or omitted. The study was a qualitative study by analyzing legal documents, concepts and theories. The results revealed that since the Administrative Procedure Act BE.2539, being enforce which caused problems as following. 1) the officer could consider using administrative measures to be in line with their orders alone, 2) the utilization of power to seize property if the due date was not paid correctly, the officers could use the seizure method, freeze the property ,and even auction.,3) administrative enforcement was required to be done or omitted if the person enforced the administrative order, violate, or fails to comply, the officers were able to enforce the administrative order which both 1),2) and 3) the administrative order might be affected. Therefore, there were suggestions to amend the Administrative Procedure Act BE.2539 as following: 1) Section 56 by adding paragraph four "In proceeding under paragraph one, paragraph two, the officers making an administrative order must be approved by the Administrative Procedure Committee". 2) Section 57 by adding paragraph three "Seizure operations freeze and auction of property under paragraph one or paragraph two Officers must be approved by the Administrative Procedure Committee.", 3) Section 58 by adding 3) actions of the officers under 1) and 2) must be approved by the Administrative Procedure Committee.

Keywords: Administrative force, administrative contract breach, Seizure of property

1. ความนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางสังคมเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา พฤติกรรมการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วยจึงส่งผลให้ภารกิจของภาครัฐต้องเพิ่มขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกด้าน การบัญญัติกฎหมายด้านเหตุผลทางเทคนิค เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์กฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เหตุผลในการลงโทษและการกำหนดวิธีการหรือมาตรการบังคับต่างๆ การบัญญัติมาตรการบังคับเพื่อผลทางกฎหมายอาจนำการบังคับทางแพ่ง ทางอาญาและทางปกครองมาใช้บังคับในกฎหมายฉบับเดียวกันได้ เหตุผลสำคัญที่ต้องให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายปกครองนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินภารกิจทางปกครองที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นภารกิจเกี่ยวกับความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะรวมไปถึงการจัดทำบริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ด้วยภาระหน้าที่ของฝ่ายปกครองในฐานะผู้จัดทำบริการสาธารณะและดำเนินการกิจต่างๆ ของรัฐ ซึ่งเป็นการกิจของรัฐสมัยใหม่ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หรือในบางกรณีต้องมีการเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวม ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือหรือกลไกในการใช้บังคับทางกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายนั้นๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิคที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของประชาชนมากขึ้นตามความซับซ้อนของสภาวะทางสังคมในปัจจุบัน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลงหรือต่อเติมอาคาร กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ กฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นต้น ซึ่งมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญา หรือมาตรการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยความเสียหายในทางแพ่ง ซึ่งไม่สามารถนำมาบังคับใช้เพื่อให้กฎหมายบรรลุผลได้ทุกกรณี ดังนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติจึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายโดยมอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองสามารถบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายได้เองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลซึ่งเรียกว่า “มาตรการบังคับทางปกครอง” ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายปกครองสามารถบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติราชการทางปกครองด้านต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายได้อย่างแท้จริง

ในปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยได้พัฒนาระบบควบคุมการกระทำของฝ่ายปกครองด้วยการตรากฎหมายเพื่อบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในลักษณะควบคุมการกระทำต้องชอบด้วยกฎหมาย การดำเนินกิจกรรมทางปกครองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางปกครองนั้น องค์การฝ่ายปกครองในฐานะที่เป็นองค์กรซึ่งบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ย่อมต้องอาศัยเครื่องมือหลายประการในการปฏิบัติงาน กรณีที่องค์กรฝ่ายปกครองต้องกระทำการเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ก่อตั้งเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก นิติสัมพันธ์ในทางปกครอง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องดำเนินการออกกฎ หรือทำสัญญาทางปกครอง หรือออกระเบียบภายในหน่วยงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของตนปฏิบัติ หรืออาจต้องดำเนินการโดยการสั่งการ ฝ่ายเดียวในรูปของคำสั่งทางปกครอง ในบรรดาเครื่องมือทั้งหลายทั้งปวงที่องค์กรฝ่ายปกครองใช้เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจบรรลุผลนั้น “คำสั่งทางปกครอง” นับเป็นเครื่องมือหรือรูปแบบการกระทำที่สำคัญที่สุดทั้งนี้เพราะคำสั่งทางปกครองเป็นการใช้อำนาจมหาชนที่เหนือกว่าขององค์กรฝ่ายปกครอง กำหนดกฎเกณฑ์เอกชนต้องปฏิบัติ (นอกจากคำสั่งทางปกครองจะเป็นการใช้ อำนาจมหาชนขององค์กรฝ่ายปกครอง กำหนดกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและมีผลเฉพาะกรณีให้เอกชนต้องปฏิบัติแล้ว องค์กรฝ่ายปกครองยังอาจออกคำสั่งทางปกครองใช้บังคับกับ “นิติบุคคลมหาชน” ซึ่งทรงอัตตาณัติในการปกครองตนเองได้ด้วย เช่น กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายและคำสั่งดังกล่าวเป็นการสั่งการเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นภารกิจในการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คำสั่งของ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวย่อมถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ในกรณีที่ต้องการปกครอง ส่วนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น อาจฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่ง ดังกล่าวได้ เป็นต้น) โดยกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นรูปธรรมและมีผลเฉพาะราย กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำสั่งทางปกครองมีลักษณะเป็นการชี้สิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายว่าสิทธิหน้าที่นั้นดำรงอยู่อย่างไร คำสั่งทางปกครองจึงมีลักษณะเป็นการทำให้สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายและเป็นนามธรรม กลายเป็นกฎหมายที่ชัดเจนสำหรับบุคคลเฉพาะราย

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายกลางที่กำหนด หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กระบวนการออกคำสั่ง ทางปกครองและขั้นตอนปฏิบัติภายหลังออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจได้ว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการด้วยความเป็นธรรม ปราศจากความลำเอียง และถูกต้องตามกฎหมาย และ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ยังครอบคลุมถึงเรื่องการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งอนุญาต อนุมัติ วินิจฉัยอุทธรณ์ และได้กำหนดวิธีการแก้ไขเยียวยา ความบกพร่องอันเกิดจากการใช้อำนาจของ เจ้าหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ ทำให้ประชาชนมีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องขอให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการ ทบทวน เพื่อให้การดำเนินการได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายต่อไป ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่มี อำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์จึงต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องคำสั่งทางปกครอง และความชอบ ด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณี ผิดสัญญาทางปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจบังคับได้เองตามกฎหมาย
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทาง ปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครอง

2.1 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ปัญหาทางกฎหมาย หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้อยู่ภายใต้ บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินทาง ราชการ

การบังคับทางปกครอง หมายถึง การกำกับให้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็น กระบวนการที่มุ่งหมายให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองหรือเพื่อให้คำสั่งทางปกครอง

บรรลุผล โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล ซึ่งเรียกว่ามาตรการบังคับทางปกครอง หากเปรียบเทียบกับกระบวนพิจารณาในศาล กล่าวคือ การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั่นเอง

2.2 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจบังคับได้เองตามกฎหมาย
- 2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย
- 3) ทำให้ทราบวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ที่เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครอง
- 4) สามารถนำผลวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย มีทั้งขอบในพื้นที่และสถานที่ รวมทั้งขอบเขตตามเนื้อหาที่เป็นมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย และขอบเขตทางด้านเวลาช่วงในปี พ.ศ.2563

4. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตามมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีผิดสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย ซึ่งได้แบ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) เอกสารหรือบริบทที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายจากปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง
- 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง
- 3) ผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายและการบังคับทางปกครอง

5. วิธีดำเนินการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีพิพัตสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีพิพัตสัญญาทางปกครองทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง กรณีพิพัตสัญญาทางปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

7. สรุปผลการวิจัย

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 56 มีบทบัญญัติให้ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ หรือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ ให้เจ้าหน้าที่ ใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 56) ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โดยเด็ดขาด ไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด ถ้าหากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่กระทำการโดยผ่านกระบวนการทางศาล จะทำให้เกิดความชอบธรรมแก่ผู้ถูกบังคับทางปกครองยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการที่ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการบังคับทางปกครองกรณีพิพัตสัญญาทางปกครอง ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของประเทศไทย ซึ่งจะได้ทำการอภิปรายผล ดังนี้

มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายของประเทศไทย ในการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับทางปกครองกรณีพิพัตสัญญาทางปกครองของประเทศไทย ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย มาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทกำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ให้มีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำการใดๆได้ ที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นๆไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

ประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายหรือนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ผู้ศึกษาเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการให้สิทธิ เสรีภาพแก่ประชาชน แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่เป็นธรรม

2) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ให้คณะกรรมการจัดทำประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเมื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติแล้วเสร็จเบื้องต้น เพื่อแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทุก 5 ปี หรือในกรณีที่ สถานการณ์โลกหรือของประเทศเปลี่ยนแปลง ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านต่างๆ แก้ไขเพิ่มเติมร่างยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับ ผลการรับฟังความคิดเห็น ยุทธศาสตร์ชาติอย่างน้อยต้องประกอบด้วย วิสัยทัศน์พัฒนาประเทศ เป้าหมายการพัฒนาประเทศระยะยาว กำหนดระยะเวลาและตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ และให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ขึ้นเพื่อพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่างๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆของประเทศ จึงได้มีการประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ ให้มีผลในการปฏิบัติการระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังนี้ 1) ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกกฎหมายต่างๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม 2) มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น ออกแบบกฎหมายที่รอบคอบรัดกุมเพื่อแก้ปัญหา อย่างตรงจุดให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ ต่อประชาชนโดยรวม 3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม มีการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย

3) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและการบังคับทางปกครอง ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ในขั้นตอนการดำเนินการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่นี้เป็นกระบวนการภายในของฝ่ายปกครองที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้ใช้อำนาจทางปกครองเพียงแต่มีการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การการจัดให้มีคำสั่งทางปกครองเท่านั้น จึงยังไม่มีผลบังคับตามกฎหมายอันมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของประชาชนแต่อย่างใด 2) ขั้นตอนการออกคำสั่งทางปกครองหรือกฎ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือ มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ 3) ขั้นตอนการดำเนินการภายหลังการออกคำสั่งทางปกครอง เป็นขั้นตอนที่คำสั่งทางปกครองมีผลออกสู่ภายนอกองค์กรฝ่ายปกครอง ซึ่งจะมีผลผูกพันตามกฎหมายต่อผู้รับคำสั่ง ตั้งแต่ขณะที่ผู้รับได้รับแจ้งเป็นต้นไปและจะมีผลอยู่ตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลโดยเงื่อนไขเวลาหรือเหตุอื่น และหากผู้รับคำสั่งทางปกครองเห็นว่าคำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิที่จะขอให้องค์กรฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ที่ทบทวนคำสั่งทางปกครองได้

4) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ มีบทบัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่อำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ 2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร 3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งปกครองหรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร 4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง 5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด 6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร การดำเนินการของ

คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากรศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษอื่น

8. ข้อเสนอแนะ

1) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 56 โดยการเพิ่มเติม วรรคสี่ “ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง”

เหตุที่ต้องมีการแก้ไขเนื่องจากการที่ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตน ซึ่งเป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยลำพังตนเอง อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้

2) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 57 โดยการเพิ่มเติม วรรคสาม “การปฏิบัติการในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง”

เหตุที่ต้องมีการแก้ไขเนื่องจากการที่ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนโดยลำพังอาจเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้รับคำสั่งทางปกครองได้

3) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 58 โดยการเพิ่มเติม (3) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตาม (1) และ (2) ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

9. เอกสารอ้างอิง

กมลชัย รัตนสากววงศ์ (2545). กฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด. ฌ็อง-โกสต์เวเนเซีย. (2546). สัญญาทางปกครอง. วิชาการศาลปกครอง, 3(1),38-47.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2540). กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2546). สัญญาทางปกครอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, (2559) คดีปกครองที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง. กรุงเทพฯ :

สำนักงานศาลปกครอง

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

การกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืนสิ่งเทียมอาวุธปืนกับความรับผิดทางอาญา
The commission of the offense by the use of firearms artificial
firearms with criminal

พ.ต.ท.วิชัย แดงประวัติ
อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยปทุมธานี

สังเวียน เทพผา
อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) หลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด 2) เปรียบเทียบผลเสียหายอันเกิดจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกับอาวุธปืน 3) บทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิจัยข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปฐมภูมิได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืนกับความรับผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ยังขาดลักษณะของการกระทำความผิดไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถตีความการใช้อาวุธให้หมายรวมถึงการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้ควรแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดใน พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในหมวด 4 สิ่งเทียมอาวุธปืน

คำสำคัญ: อาวุธปืน, ความรับผิดทางอาญา, สิ่งเทียมอาวุธปืน

Abstract

This present research aimed to study: 1) Law and the scope of the punishment of the commission of the offense at the use of firearms in the commission of the offense. 2) Compare the damage caused by the use of artificial firearms with firearms. 3) The penalties commission of the offense of criminal procedure in the law of Thailand and the law in a foreign country. This qualitative study was carried out by applying document

analysis of the primary data obtained through in-depth interview and secondary data gained from local and international sources. The results of the study found that. The problem of the commission of the offense by the use of firearms artificial firearms with criminal. The commission of the offense by the use of firearms artificial firearms with criminal according to the Penal Code to the lack of the nature of the commission of the offense has no law is wrong, the punishment of the offender is unable to interpret the use of weapons to include the use of artificial firearms should be further modified the base of the offense in the Law firearms, ammunition, gun fire flowers and artificial firearms, single unit shophouse sold in Section 4 artificial firearms.

Keywords: Firearms, Criminal, Artificial firearms.

1. ความนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า อัตราการเพิ่มของอาชญากรรมในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว อาชญากรรมจึงมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการเป็นสังคมอุตสาหกรรม เป็นเขตชุมชนเมืองใหญ่ที่มีการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว มีความแตกต่างกันระหว่างชนชั้นและการกระจายรายได้ การมีประชากรที่เพิ่มขึ้นที่รวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาการว่างงาน การย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมอันเป็นสาเหตุนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรม นักสังคมวิทยา กล่าวว่า สังคมชุมชนและอุตสาหกรรมจะประสบปัญหาอาชญากรรมมาก สังคมปฐมนิคมและสังคมชนบทเมื่อเปลี่ยนสภาพจากชนบทและมีชีวิตชาวชนบทมาเป็นสังคมชุมชนและอุตสาหกรรม อาชญากรรมก็มีอัตราสูงขึ้น

สำหรับปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยปัจจุบัน นับวันจะทวีความสำคัญขึ้นทั้งในด้านจำนวนและความรุนแรงของการกระทำความผิดซึ่งมีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชญากรรมส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ผู้กระทำความผิดมักใช้อาวุธปืน ซึ่งมีประสิทธิภาพร้ายแรง ประกอบในการกระทำความผิดด้วยเสมอ อาวุธปืนจึงนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้น

เมื่อการกระทำความผิดใดเกิดขึ้นก็จะต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้น การใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามความผิดนี้ยังเป็นการกระทำเพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอีกในอนาคต ภารกิจในการคุ้มครองสังคมของกฎหมายอาญาทั้งสองประการ กล่าวคือ “ภารกิจในการปราบปราม” (Repressive Function) การกระทำความผิดและ

“ภารกิจในการป้องกัน” (Preventive Function) การกระทำความผิด หากพิจารณาอย่างผิวเผินจะเห็นว่าเป็นภารกิจที่แยกกัน แต่แท้จริงแล้วทั้งสองภารกิจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ด้วยเหตุอาวุธปืน เป็นอาวุธที่มีความร้ายแรงและมีประสิทธิภาพในการทำลายล้างซึ่งการก่ออาชญากรรมที่มีหรือใช้อาวุธปืนจะเป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรง กฎหมายอาญาซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันและคุ้มครองคนในสังคม จึงได้บัญญัติให้ การกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดโดยมีอาวุธปืนหรือใช้อาวุธปืน เป็นการกระทำที่เป็นเหตุฉกรรจ์ และผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น อันเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการป้องกันสังคมตามภารกิจของกฎหมายอาญา ด้วยเหตุที่อาวุธปืนเป็นอาวุธที่มีความร้ายแรง ดังนั้นแม้เพียงผู้กระทำความผิดใช้สัญลักษณ์ของอาวุธปืนไปกระทำความผิดก็ทำให้การกระทำความผิดสำเร็จได้ง่ายขึ้น

ปัญหาที่ผู้กระทำความผิดใช้สัญลักษณ์ของอาวุธปืนไปกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด อย่างเช่น อาชญากรรมที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2551 คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนจี้พนักงานเก็บเงินร้านสะดวกซื้อและปั้มน้ำมัน จำนวน 5 แห่งภายในเวลาคืนเดียวซึ่งการก่อเหตุของคนร้ายที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนแทนอาวุธปืนนั้น คนร้ายได้ไปซึ่งทรัพย์สินและเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559 คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนจี้พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาป่าไร่ ทาวเวอร์ ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ ก่อนถูกพลเมืองตีจับตัวไว้ได้ และก่อนหน้านี้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 คนร้ายได้ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนปล้นทรัพย์หมอนวด แผนโบราณได้ทรัพย์สินไปจำนวนหนึ่ง (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

จากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนี้ จะเห็นได้ว่าคนร้ายใช้เพียงสัญลักษณ์ของอาวุธปืนไปกระทำความผิด ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนที่คนร้ายใช้กระทำความผิด ทำให้การกระทำความผิดสำเร็จได้ง่ายขึ้น สาเหตุของปัญหาที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิดมากขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากสิ่งเทียมอาวุธปืนราคาไม่แพงหาซื้อได้ง่าย แต่อีกสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะผลทางกฎหมาย หากการกระทำที่ผู้กระทำความผิดใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องเป็นเหตุฉกรรจ์ อันเกิดจากการใช้อาวุธปืนเพราะสิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ถือว่าเป็นอาวุธปืนตามกฎหมาย

หากพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นอาวุธหรือไม่นั้น ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัตินิยามไว้ในหมวด 1 มาตรา 1 (5) ดังนี้ "อาวุธ" หมายรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ซึ่งได้ ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ดังนั้นจึงแบ่งอาวุธออกเป็น 2 ประเภทคืออาวุธโดยสภาพหรืออาวุธโดยการใช้หรือเจตนาจะใช้

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 4(1) ได้บัญญัตินิยามคำว่า “อาวุธปืน” ไว้ว่าให้หมายความรวมถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้อง

อาศัยอำนาจ ของพลังงานและส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้น ๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ใน กฎกระทรวง และมาตรา 4 (5) ได้บัญญัตินิยามคำว่า “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปและ ลักษณะอันน่าจะทำให้ หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน

ดังนั้นอาวุธปืนถือว่าเป็นอาวุธโดยสภาพเนื่องจากการผลิตอาวุธปืนมีเจตนาเพื่อใช้ในการ ประหัตประหาร การเป็นอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญาอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเป็นอาวุธโดยการใช้ ซึ่งการเป็นอาวุธโดยการใช้จะถือว่าเป็นอาวุธเมื่อผู้กระทำความผิดได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกาย ให้ได้รับอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

สิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งมีรูปลักษณะ เหมือนอาวุธปืนและปัจจุบัน มีการพัฒนาเทคโนโลยี ประสิทธิภาพ การทำงานเหมือนอาวุธปืนจริง แต่การผลิตเพื่อใช้ในการกีฬา หรือใช้เพื่อประกอบการฝึกของเจ้าหน้าที่ จึงไม่ถือว่าเป็นอาวุธ เมื่อสิ่งเทียมอาวุธปืนไม่เป็นอาวุธตามกฎหมาย การที่ผู้กระทำความผิดนำสิ่งเทียม อาวุธปืนไปกระทำความผิดแทนอาวุธปืนก็ไม่ถือว่าเป็นคนร้ายกระทำความผิดโดยมีหรือใช้อาวุธปืน การกระทำความผิด จึงไม่ครบองค์ประกอบของกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้นเพราะมีหรือใช้ อาวุธในการกระทำความผิดได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8/2539 น.1649)

ถ้าพิจารณาถึงขอบเขตการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดนั้น มีขอบเขตกว้างกว่าอาวุธ ทั่วไป เช่น การใช้ประกอบการข่มขู่ การกระทำความผิดกล่าวก็ถือว่าเป็นการใช้อาวุธปืนตามประมวล กฎหมายอาญา ฉะนั้น การมีหรือใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดของคนร้ายนั้นไม่เฉพาะเจาะจงเพียง การฆ่าหรือทำร้ายร่างกายให้ได้รับอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ แต่การใช้อาวุธยังหมายความรวมถึงการ กระทำที่คนร้ายเจตนาแสดงสภาพความเป็นอาวุธปืนให้ผู้เสียหายเห็นว่าวัตถุที่ใช้เป็นอาวุธปืน ทำให้ ผู้เสียหายมีความหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บจากการใช้วัตถุที่เหมือนอาวุธปืนหากขัดขึ้นด้วย

กรณีการแสดงเพียงสภาพการเป็นอาวุธนี้ ศาลฎีกาได้ให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า อาวุธปืนซึ่ง ไม่มีลูกไม่ ไม่มีแกนลูกไม่ ไม่สามารถยิงได้ ก็ถือว่าเป็นอาวุธโดยสภาพ ถ้าพกพาอาวุธปืนดังกล่าวโดย ไม่มีเหตุอันควรหรือโดยเปิดเผยในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะก็เป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว เพราะคนร้ายอาจแสดงสภาพความเป็นอาวุธไปหลอกลวงผู้เสียหายให้เชื่อว่าเป็นอาวุธ โดยไม่จำเป็นต้อง พิจารณาว่าอาวุธปืนดังกล่าว สามารถใช้ยิงเพื่อทำร้ายหรือฆ่าผู้อื่นได้หรือไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 149/2523 น.1489)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว หากเปรียบเทียบกับปัญหาอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดใช้สิ่ง เทียมอาวุธปืนซึ่งทรัพย์สินผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บจากอาวุธเพื่อให้ ผู้เสียหายส่งทรัพย์สินให้ ถือว่าการกระทำความผิดกล่าวผู้กระทำความผิดมีเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนเป็นอาวุธ เพราะถ้าพิจารณาจากความรู้สึกของผู้เสียหาย เป็นธรรมดาของผู้เสียหายย่อมไม่เสี่ยงภัยในการที่จะไป พิสูจน์ว่าอาวุธปืนที่คนร้ายใช้ในการชิงทรัพย์นั้นเป็นอาวุธปืนปลอมหรืออาวุธปืนจริง ผู้เสียหายก็ย่อม ต้องเชื่อภาพที่เห็นรูปลักษณะของสิ่งเทียมอาวุธปืน และประมาณการตามวิสัยของคนธรรมดาในสภาวะ

เช่นนั้นว่า สิ่งเทียมอาวุธปืนที่คนร้ายใช้นั้นเป็นอาวุธปืนจริงๆ จึงหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธปืนนั้นหากขัดขึ้นไม่ทำตามความต้องการของคนร้าย ส่วนคนร้ายแม้รู้ว่าอาวุธปืนที่ใช้เป็นอาวุธปืนปลอม การกระทำที่แสดงออกไป มีเจตนาให้ผู้เสียหายเชื่อว่าวัตถุที่ใช้นั้นเป็นอาวุธปืนจริงๆ เพื่อให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บอันอาจเกิดจากอาวุธปืนและกระทำการตามที่คนร้ายต้องการ ซึ่งเมื่อพิจารณาเจตนา การกระทำของคนร้ายและผลที่เสียหาย อันเกิดจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิดกับผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำที่คนร้ายใช้อาวุธปืนจริงในการกระทำความผิด ผลเสียหายไม่ต่างจากการที่คนร้ายใช้อาวุธปืนจริง การลงโทษผู้กระทำความผิดก็น่าจะต้องลงโทษไปตามเจตนาของผู้กระทำความผิดที่แสดงออกมา แต่สิ่งที่เป็นปัญหาในการดำเนินคดีในกรณีที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิดนั้น ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนที่บังคับใช้อยู่ไม่บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

ดังนั้น เพื่อป้องกันภัยอันเกิดกับสังคมและเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายให้ไม่ต้องมาพิสูจนความแท้จริงของอาวุธปืนที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการกระทำความผิด จึงเห็นควรบัญญัติกฎหมายลงโทษบุคคลใดซึ่งในเวลากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด หรือสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดด้วยการใช้แสดงสิ่งเทียมอาวุธปืน ในลักษณะเพื่อให้บุคคลใดๆ หวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ เป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดตามเจตนาของผู้กระทำอันเป็นการป้องกันภัยให้คนในสังคมอีกทางหนึ่ง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาหลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลเสียหายอันเกิดจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกับอาวุธปืน
- 3) เพื่อศึกษาบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืนทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
- 4) เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด

2.1 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน หมายถึง มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตถูกลงโทษอย่างไร การมีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองที่เป็นความผิดหมายถึงการมีอาวุธปืน

สิ่งเทียมอาวุธปืน หมายถึง สิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นสิ่งซึ่งมีรูป และลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ความหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 4 (5) คือ “สิ่งเทียมอาวุธปืน” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูป และลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ซึ่งลักษณะทางกายภาพ และรูปแบบจะมีรูปร่าง ลักษณะภายนอกใกล้เคียงอาวุธปืนของจริง แต่ไม่มีอำนาจภาพในการทำลายเทียบเท่ากับอาวุธปืนของจริง

2.2 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบหลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด
- 2) ทำให้ทราบเปรียบเทียบผลเสียหายอันเกิดจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกับอาวุธปืน
- 3) ทำให้ทราบบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืนทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
- 4) สามารถนำแนวทางในการบัญญัติกฎหมายลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ไปกระทำความผิด

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษาหลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด และมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืนทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ความหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยสิ่งเทียมอาวุธปืน จึงหมายถึงสิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน ซึ่งลักษณะทางกายภาพ และรูปแบบจะมีรูปร่างลักษณะภายนอกใกล้เคียงอาวุธปืนของจริง แต่ไม่มีความรุนแรงหรืออำนาจภาพที่จะทำลายเทียบเท่ากับอาวุธปืนที่เป็นของจริง

4. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตามมาตรการหลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด และมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน ซึ่งได้แบ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) เอกสารหรือบริบทที่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด
- 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน

3) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน

5. วิธีดำเนินการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ ทฤษฎี การลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด และบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด และมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สามารถนำแนวทางในการบัญญัติกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

7. สรุปการวิจัย

พบว่า การกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืนกับความรับผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ยังขาดลักษณะของการกระทำความผิดไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถตีความการใช้อาวุธให้หมายความรวมถึงการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้ควรแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดใน พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในหมวด 4 สิ่งเทียมอาวุธปืน

อภิปรายผล

จากสภาพปัญหาที่เกิดอาชญากรรมในสังคมปัจจุบัน อันเกิดจากการใช้สภาพอาวุธปืนที่คนร้ายใช้กระทำความผิด คือ คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิด โดยมีเจตนาให้ผู้เสียหายเชื่อว่าสิ่งเทียมอาวุธปืนที่คนร้ายใช้เป็นอาวุธปืน เป็นกรณีที่คนร้ายเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นอาวุธปืน ผู้เสียหายก็เชื่อว่าคนร้ายมีอาวุธปืน จึงเกิดความหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บอันอาจเกิดจากอาวุธปืนที่คนร้ายใช้

การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของคนร้ายกรณีดังกล่าว ถ้าพิจารณาตามเจตนาการใช้อาวุธปืนของคนร้าย ถือว่าคนร้ายใช้อาวุธปืนกระทำความผิด เพราะเป็นธรรมดาที่ผู้เสียหายไม่กล้าเสี่ยงภัย ที่จะไปพิสูจน์ว่าอาวุธปืนที่คนร้ายใช้นั้นเป็นอาวุธปืนปลอมหรืออาวุธจริง ก็ย่อมเชื่อจากภาพที่เห็นว่าคนร้ายมีอาวุธปืน การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนจึงเป็นการใช้อาวุธปืนอย่างอาวุธ ผลเสียหายก็เกิดเหมือนกับการที่คนร้ายใช้อาวุธปืน การลงโทษผู้กระทำความผิดก็น่าจะลงโทษเหมือนกับคนร้ายใช้อาวุธปืนกระทำ

ความผิด ด้วยเหตุที่สิ่งเทียมอาวุธปืนไม่ถือเป็นอาวุธตามกฎหมาย การลงโทษผู้กระทำความผิดก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย เมื่อกฎหมายของไทยไม่มีการบัญญัติให้การกระทำความผิดกรณีที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิดตามกฎหมาย จึงไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ปัญหาอาชญากรรมที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบการกระทำความผิดจึงไม่สามารถแก้ไขได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ก็ควรมีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด โดยมีเจตนาใช้เป็นอาวุธปืน เป็นเหตุให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บเป็นความผิดตามกฎหมาย ถ้าหากกฎหมายอาญาของไทยบัญญัติความผิดฐานการกระทำโดยมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบการกระทำความผิดเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ เป็นลักษณะฉกรรจ์ที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร จะทำให้เกิดผลต่อน้อย 3 ประการ คือ

1) เป็นไปตามหลักกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) การบัญญัติโทษให้หนักขึ้นสำหรับการกระทำที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบความผิดเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ จะต้องบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดเจน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรู้ถึงลักษณะของการกระทำและอัตราโทษสำหรับความผิดนั้น

การไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานนี้จะทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดตามหลักการป้องกันการความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนได้ เนื่องจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของคนร้ายมีเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นอาวุธปืน ผู้เสียหายก็ไม่กล้าที่จะเสี่ยงภัยในการที่จะพิสูจน์ว่าอาวุธในมือของคนร้ายเป็นอาวุธปืนจริงหรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ก็ยอมเชื่อภาพที่เห็นว่าคนร้ายมี อาวุธปืนและยอมหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ

เมื่อพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นอาวุธปืน ก็ย่อมลงโทษผู้กระทำความผิด เหมือนกับการกระทำที่คนร้ายมีอาวุธประกอบการกระทำความผิด แต่ไม่สามารถลงโทษได้ เนื่องจากสิ่งเทียมอาวุธปืน ไม่ถือเป็นอาวุธตามกฎหมาย

การบัญญัติให้การกระทำที่คนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบการกระทำความผิด เป็นเหตุฉกรรจ์ของความผิด ที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักกว่าความผิดทั่วไป จึงต้องบัญญัติไว้เป็นความผิดเฉพาะ ตามหลักกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege)

2) ทำให้การลงโทษต้องตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและตามเจตนา กล่าวคือ อาวุธปืนเป็นอาวุธที่ร้ายแรง การกระทำความผิดที่คนร้ายใช้อาวุธปืนนั้นเป็นคดีที่มีความร้ายแรง กฎหมายจึงต้องการลงโทษการกระทำผิดที่มีอาวุธปืนประกอบความผิดให้หนักกว่าความผิดทั่วไป เป็นการลงโทษหนักเพื่อข่มขู่ให้กลัว มิให้นำอาวุธปืนไปใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนใน

การกระทำความผิดนั้น เป็นกรณีคนร้ายมีเจตนาใช้เป็นอาวุธปืน และให้ผู้เสียหายเชื่อว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืน ซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรง ทำให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน การลงโทษหนักกรณีใช้อาวุธปืน จึงเป็นการป้องกันสังคมไม่ให้มีการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด ซึ่งแม้คนร้ายจะใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิด แต่เมื่อผู้เสียหายไม่ทราบ การกระทำความผิดของคนร้ายก็ได้รับผลจากการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเสมือนคนร้ายมีอาวุธปืน การกระทำความผิดจึงมีความรุนแรงในความรู้สึกของผู้เสียหาย

การบัญญัติให้การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบการกระทำความผิดเป็นเหตุให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ เป็นลักษณะความผิดเฉพาะ เนื่องจากการกำหนดขอบเขตของความผิดไว้ เกี่ยวกับการควบคุมการใช้อาวุธปืนประกอบความผิดโดยเฉพาะ เหมาะสมกับเจตนาของผู้กระทำความผิด ตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิกที่ถือว่า “ความหนักเบาของการลงโทษจะต้องกำหนดตามความร้ายแรงแห่งอันตรายอันเกิดจากการกระทำความผิดนั้น” และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดที่สมควรต้องได้รับโทษตามเจตนาที่แท้จริง

3) เป็นการลดคดีอาชญากรรม เพราะหากมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้การกระทำโดยมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นความผิด การกระทำความผิดดังกล่าวก็อาจจะลดลง และส่งผลดีต่อการควบคุมอาชญากรรม แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด ทำให้บุคคลกลุ่มหนึ่งอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน มากระทำความผิด โดยมีจุดประสงค์ใช้เป็นอาวุธปืน และผู้เสียหายเองก็เชื่อตามสภาพที่เห็นว่าคนร้ายมีอาวุธปืน แต่กฎหมายยังไม่บัญญัติบทลงโทษการกระทำความผิดที่คนร้ายมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิดเหมือนอาวุธปืน

นอกจากนี้ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมก่อให้เกิดผลดี คือทำให้ผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด ไม่กล้านำเอาสิ่งเทียมอาวุธปืนติดตัวในลักษณะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้พบเห็น หรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปข่มขู่ผู้อื่นเป็นผลในการป้องกันสังคมให้เกิดความสงบ

กรณีที่มีบทบัญญัติให้การมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบความผิดเป็นเหตุให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บนั้น กฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์ (Arms Offences Act (Chapter 14)) ซึ่งกฎหมายนี้เกี่ยวข้องกับการครอบครองอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนและ การพกพาและการใช้ซึ่งอาวุธใดๆ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2517 (ค.ศ. 1974) ได้บัญญัติลงโทษต่อการใช้อาวุธเลียนแบบในการกระทำความผิดไว้ตามมาตรา 8 โดยมีใจความว่า “บุคคลใดซึ่งในเวลาที่จะกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด หรือสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดในรายการ ด้วยการ ใช้ แสดงอาวุธเลียนแบบใดๆ ในลักษณะเพื่อให้บุคคลใดๆ หวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ จะมีความผิดและจะถูกตัดสินลงโทษจำคุกเป็นเวลาสิบปี จะต้องได้รับโทษ โดยด้วยหยาบไม่น้อยกว่าสามครั้ง”

จะเห็นว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้บัญญัติความผิดต่างหาก ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปใช้ในลักษณะให้บุคคลใดหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ แต่การลงโทษนี้เฉพาะการกระทำความผิดในฐานความผิดที่ระบุไว้ในกฎหมายเท่านั้น การลงโทษการใช้อาวุธปืนของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ เพราะการกระทำความผิดของคนร้ายที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนนั้นเป็นการใช้ในลักษณะให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตาย อันเกิดจากอาวุธ ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการเสียหายจากความหวาดกลัวของผู้เสียหายที่หวาดกลัวอาวุธปืนในมือคนร้าย เมื่อข้อเท็จจริงที่มีอยู่คือ อาวุธในมือของคนร้ายเป็นสิ่งเทียมอาวุธปืน แต่ผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นอาวุธปืนและคนร้ายเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นอาวุธ การกระทำของคนร้ายก็สมควรต้องลงโทษตามผลของความเสียหายที่เกิดขึ้น

ดังนั้น เมื่อกฎหมายของไทยที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการนำสิ่งเทียมอาวุธปืนมาใช้กระทำความผิด โดยมีเจตนาให้ผู้เสียหายเข้าใจว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืน กฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด และดูแลสังคมให้เกิดความสงบสุข โดยต้องมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ดังเหมือนของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่ผู้ศึกษาได้ยกมาเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้

จากการศึกษาความผิดอาญาที่คนร้ายมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบความผิดนี้ ทำให้พบว่าประมวลกฎหมายอาญา ยังขาดลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งผู้กระทำความผิดมีเจตนาใช้ให้ผู้เสียหายเชื่อว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืน เป็นเหตุให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ ซึ่งการกระทำดังกล่าว ผู้เสียหายซึ่งถูกกระทำเข้าใจว่า ผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืนจริง จึงหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บ ผลเสียหายต่อคุณธรรมทางกฎหมาย อันเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดมีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเปรียบเทียบกับอาวุธปืนแล้วไม่ต่างกับการที่ผู้กระทำความผิดใช้อาวุธปืน การลงโทษผู้กระทำความผิดก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดเสมือนผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืนได้ แต่ข้อเท็จจริงศาลไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนให้ต้องรับโทษตามเจตนาของผู้กระทำความผิดได้

สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถตีความการใช้อาวุธให้หมายรวมถึงการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนได้ เนื่องจากสิ่งเทียมอาวุธปืนไม่เป็นอาวุธตามกฎหมาย

ในการบัญญัติกฎหมายก็ต้องพิจารณาถึงการกระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนประกอบความผิดได้ ซึ่งเป็นการใช้โดยการใส่สภาพความเป็นอาวุธปืน ทำให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บแล้ว ปัจจุบันสิ่งเทียมอาวุธปืนยังมีประสิทธิภาพสามารถใช้ยังทำร้ายร่างกายได้เหมือน

อย่างอาวุธปืนจริงแม้ประสิทธิภาพจะไม่เท่าอาวุธปืนจริงก็ตามแต่ก็ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความหวาดกลัวได้ เทียบเท่าอาวุธปืน

นอกจากนั้นการพาสีเทียมอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย ก็เป็นเหตุให้ผู้พบเห็นเกิดความหวาดกลัว และคนร้ายอาจใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิดได้ การพาอาวุธปืนจึงเป็นการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน เพราะคนร้ายอาจใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิดได้

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงคุณสมบัติ วัตถุประสงค์ของการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในการกระทำความผิดและประสิทธิภาพของสิ่งเทียมอาวุธปืน เปรียบเทียบกับอาวุธปืนแล้ว การที่ให้เพิ่มเติมกฎหมายให้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีหรือใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นการทำให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บในการกระทำความผิดฐานต่างๆ ที่สามารถใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปประกอบการกระทำความผิดได้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะเพิ่มเติมว่าเห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

การบัญญัติการกระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนในประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นการลงโทษอันเนื่องจากการที่ผู้กระทำความผิดใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเพื่อให้ผู้เสียหายเข้าใจว่าคนร้ายมีอาวุธปืน ซึ่งการกระทำของคนร้ายนั้นเกิดผลเสียหายกับผู้เสียหายเหมือนการใช้อาวุธปืน เพราะความผิดที่ต้องการแก้ไขนั้น การใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนของคนร้ายในความผิดเหล่านั้น คนร้ายสามารถใช้สภาพการเป็นอาวุธปืนไปหลอกผู้เสียหายให้ผู้เสียหายหวาดกลัวต่อความตายหรือบาดเจ็บจากสภาพอาวุธที่เห็นได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวของคนร้ายต่อผลเสียหายอันเกิดจากการใช้อาวุธนั้นไม่ได้เกิดผลโดยตรงจากการใช้อาวุธ แต่ผลเสียหายเกิดจากความหวาดกลัวสภาพอาวุธปืนในมือของคนร้าย ดังนั้น เมื่อคนร้ายใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนทำให้ผู้เสียหายเชื่อว่าคนร้ายมีอาวุธปืน จึงเป็นการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเหมือนอาวุธปืน ผลเสียหายอันเกิดขึ้นจึงไม่ต่างกับการใช้อาวุธปืนจริงๆ ส่วนในการแก้ไขความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นการแก้ไขเพื่อเพิ่มโทษของการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนนอกจากการควบคุมการนำเข้าแล้ว การบัญญัติความผิดเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่นำสิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด เพื่อเป็นการควบคุมการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน ผิดวัตถุประสงค์ของการผลิตก็จะสามารถควบคุมให้มีการใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนเป็นไปตามวัตถุประสงค์

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์บทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืน ทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ และแนวทางในการบัญญัติกฎหมายลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด

- 1) การเสนอแนะเพื่อนำไปใช้หน่วยงานหรือองค์กรในการป้องกันกระทำความผิด
- 2) การเสนอเพื่อทำการวิจัยในครั้งต่อไป เช่น ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปรับพฤติกรรมบุคคลเข้ากับกฎหมายและขอบเขตการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด และมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญากรณีใช้อาวุธปืน สามารถนำแนวทางในการบัญญัติกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนไปกระทำความผิด

9. เอกสารอ้างอิง

จิรนิติ หะวานนท์, “วิธีพิจารณาความผิดทางวินัยข้าราชการพลเรือนของสหรัฐอเมริกา,” ดุลพาห,

ปีที่ 27 เล่มที่ 6, น. 65 – 68, (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2523).

จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). **หลักกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองการประติษฐ์และการ**

ออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

เจตน์ สถาวรศิลป์ “สถาบันข้าราชการกับระบบวินัยและการลงโทษทางวินัย : ประสพการณ์ของ

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส” วารสารวิชาการศาลปกครอง 6, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2549) : 62 – 93

จารุวัจน์ สองเมือง. (2554). **โซเซียลมีเดียกับการศึกษาไทย.**[ออนไลน์]. เข้าถึงจาก:

[https://hooahz.wordpress.com/tag/\(29 กันยายน 2558\).](https://hooahz.wordpress.com/tag/(29 กันยายน 2558))

นิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประมวลกฎหมายอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8/2539 น.1649

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 149/2523 น.1489

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน

วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

จริยธรรมนักปกครอง (Ruler's Ethics)

วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
จังหวัดลพบุรี

อภินันท์ จันตะนี
วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดหนองคาย

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ “จริยธรรมของนักปกครอง” ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญมากเพราะถ้าผู้ปกครองมีความประพฤติที่ดีที่เหมาะสมจะทำให้ผู้อยู่ภายใต้ปกครองอยู่ดีมี ความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะคุณภาพของนักปกครองในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในชุมชนท้องถิ่น ทำให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทนักปกครองมากขึ้น และนำไปสู่การเกิดสภาพปัญหาในการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางการปกครองเพื่อทางธุรกิจของครอบครัว และวงศ์ตระกูล ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารประเทศ ต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่า ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ถ้าหากนักการปกครองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการปกครองแล้ว มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้ อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาลการกำหนดนโยบายต่าง ๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุน รัฐบาลด้วย และทำให้การออก นโยบายต่างๆ ได้ประโยชน์กับกลุ่มของตน จึงเป็นเหตุให้ผู้อยู่ภายใต้ปกครองไม่ได้รับความยุติธรรมและ เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างที่เห็นเป็นอยู่ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: จริยธรรม นักปกครอง

Abstract

This academic paper aims to analyze “The ethics of the rulers”, which is considered very important because if the ruler has right behavior, the ruler will be happy, especially the quality characteristics of governors in Thailand that affect economic and social development in local communities. This allows businessmen to enter the role of rulers more and lead to problems in relying on governmental duties for family and family

business. This is because the administration of the country Must adhere to the principles of public interest rather than personal interests If the governor lacks morality and ethics Often create conflicts of interest in various forms, such as the unfairness of business groups that are not affiliated with the government, policy making may favor the government funding group as well and thus making policy decisions, benefit to their group As a result, under-laws were not treated with justice and various problems followed as they are now seen.

Keywords: Ethics, Rulers

ความนำ

การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักปกครอง” (Moral and Ethics of The Governor) นั้น มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักปกครองและศึกษาถึงความสัมพันธ์คุณธรรมจริยธรรมของนักปกครอง โดยคุณธรรมในการปกครองต่างๆ ไป ซึ่งเป็นคุณธรรมของฝ่ายปกครองที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ให้แก่ฝ่ายรับการปกครองทำงานได้อย่างปกติสุข และมุ่งทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ มีเมตตากรุณาและพึงยึดหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลัก รวมทั้งมีความประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นต้นว่าตรงต่อเวลา ไม่นำเวลาของราชการไปทำงานส่วนตัว นำของหลวงไปใช้ พุดจา กริยาแต่งกายให้เรียบร้อย โดยตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับผู้มาติดต่อ ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักปกครอง (Moral and Ethics of The Governor) จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือเพื่อศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักปกครองและศึกษาความสัมพันธ์คุณธรรมจริยธรรมของนักปกครอง ดังนั้น จริยธรรมนักปกครอง (Ethical Rules) คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ คำว่าจริยธรรมนั้น ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรมหรือศีลธรรม สำหรับจริยธรรมคือ หลักแห่งความประพฤติที่ชอบธรรมหรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรเราสามารถศึกษาจริยธรรมของสังคมหนึ่งๆ ได้จากขนบประเพณีวัฒนธรรมหลักศีลธรรม เป็นต้น

ส่วนการเมืองการปกครองนั้น เป็นเรื่องของการใช้อำนาจบังคับ ให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของรัฐ การเมืองการปกครองเป็นเรื่องของการตัดสินใจตกลงใจ หรือกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาสังคมหรือจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ให้แก่สังคม เช่น อำนาจหน้าที่ตำแหน่ง เศรษฐกิจ ฐานะทางสังคม ตลอดจนการใช้ทรัพยากร พร้อมนี้จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง โดยทั่วไปมีความหมายแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1) **จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง** หมายถึง หลักปฏิบัติ หรือคุณธรรมในการปกครองทั่วๆไปซึ่งเป็นคุณธรรมของฝ่ายปกครองที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ให้แก่ฝ่ายรับการปกครองทำงานได้อย่างปกติสุข

2) **จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง** หมายถึง ปรัชญาในทางการเมืองการปกครอง ซึ่งนักปรัชญาทั้งหลายได้ให้แนวคิดหลักการและเหตุผลทางการเมืองการปกครองที่ควรจะเป็นจริยธรรมในการปกครอง ยังมีความหมายรวมถึง จริยธรรมในการควบคุมหรือปกครองตนเองและจริยธรรมในการปกครองผู้อื่นด้วย

โดยมีนักปราชญ์แต่ละยุคแต่ละสมัยได้พยายามคิดค้น จริยธรรมในการปกครองที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมแต่ละสังคมเสมอเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาปรับปรุง สังคมให้ดีขึ้น

โสเครตีส (Socrates, 470-399 ปีก่อนคริสตศักราช) ถือว่าผู้ที่เจอปัญหาจิตใจได้ จะต้องมีความรู้ คุณธรรมประจำใจเพื่อใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิต คุณธรรม เป็นสิ่งที่มีค่าเหนือสิ่งอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการคิด หรือทำสิ่งใด การมีคุณธรรมก็คือการเป็นผู้มีศีลธรรม และมีความรู้แน่นอง

เพลโต (Plato, 428 – 347 ก่อนคริสตศักราช) ถือว่า การมีคุณธรรมก็คือ การยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม ทำหน้าที่ของตนตามความเหมาะสม การปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมสมาชิกในสังคมจะต้องแบ่งหน้าที่กันทำ เนื่องจากคนเรามีความสามารถเหมาะสำหรับงานเฉพาะอย่าง และควรทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ผู้ปกครองควรเป็นผู้มีปัญญา และมีเหตุผล ส่วนประชาชนผู้ผลิตควรตั้งหน้าตั้งตาประกอบอาชีพของตน ทุกฝ่ายจะต้องรู้จักควบคุมตนเองและยอมรับสภาพของตน

อริสโตเติล (Aristotle, 384-322 ก่อนคริสตศักราช) ถือว่า มนุษย์เราจะดำรงชีวิตได้ด้วยดี และจะสามารถพัฒนาจิตใจหรือปัญญาของตนได้เต็มที่ ก็ต่อเมื่อเข้ามาอยู่ในรัฐแล้วเท่านั้น การปกครองในรัฐที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรม ที่จัดสรรไว้ตามส่วนต่างๆ ของสังคม ซึ่งอาจจะไม่เท่าเทียม เพราะคนเรามีความสามารถและมีส่วนที่ให้แกสังคมต่างกัน

ขงจื๊อ (Confucius, 551-479 ก่อนคริสตศักราช) ได้วางหลักจริยธรรมสำหรับปฏิบัติ ในฐานะนั้น ๆ ไว้ดังนี้ ความสัมพันธ์ประเภทที่หนึ่ง เมตตา สุจริต จงรักภักดี ความสัมพันธ์ประเภทที่สอง เมตตา กตัญญูกตเวที ความสัมพันธ์ประเภทที่สาม รัก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบในหน้าที่แห่งตน ซึ่งหลักปรัชญาของขงจื๊อนั้นเน้นเกี่ยวกับศีลธรรมส่วนตัว และศีลธรรมในการปกครอง ความถูกต้องเหมาะสมของความสัมพันธ์ในสังคม และ ความยุติธรรมและบริสุทธิ์ใจ [ออนไลน์, ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ขงจื๊อ> [9 ธันวาคม 2564]

ระบบการปกครองที่ดีสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้ จึงมีเพียงระบบราชาธิปไตยซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมประการหนึ่ง ระบบอภิชนาธิปไตยซึ่งปกครองโดยคนจำนวนน้อยที่ทรงคุณธรรมประการหนึ่งและระบบประชาธิปไตย

ที่ถือทางสายกลาง ซึ่งปกครองประชาชนที่ทรงคุณธรรมอีกประการหนึ่งส่วนการปกครองที่เลวร้าย คือ การปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองเองได้แก่การปกครองแบบทรราชย์ แบบคณาธิปไตย และการปกครองโดยฝูงชน ซึ่งหลักในการปกครองที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ จะต้องทำการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายรับการปกครองมากกว่าเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของฝ่ายปกครองคือ จะต้องปกครองเพื่อผลประโยชน์ของราษฎรส่วนใหญ่ในสังคมด้วยความชอบธรรมประจักษ์ชัดจึงจะอยู่ดีมีสุข

ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg, 25 ต.ค.1927 - 19 ม.ค.1987) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาคุณธรรมและเหตุผล และได้สร้างทฤษฎีของขั้นตอนของการพัฒนาจริยธรรม ขั้นต่างๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก มีดังนี้ [ออนไลน์], สืบค้นจาก http://ece.pkru.ac.th/early/web_std/Untitled-20.html

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - Conventional Level)

ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

ขั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตนถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมที่มีรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” จะทำซ้ำเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน โดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม

โคลเบิร์ก อธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้.....”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level)

ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดง

พฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “Good boy, nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 -15 ปี

โคลเบอร์ก อธิบายว่า พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติดีเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) พบในอายุ 13 -16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหวังไว้

โคลเบอร์ก อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

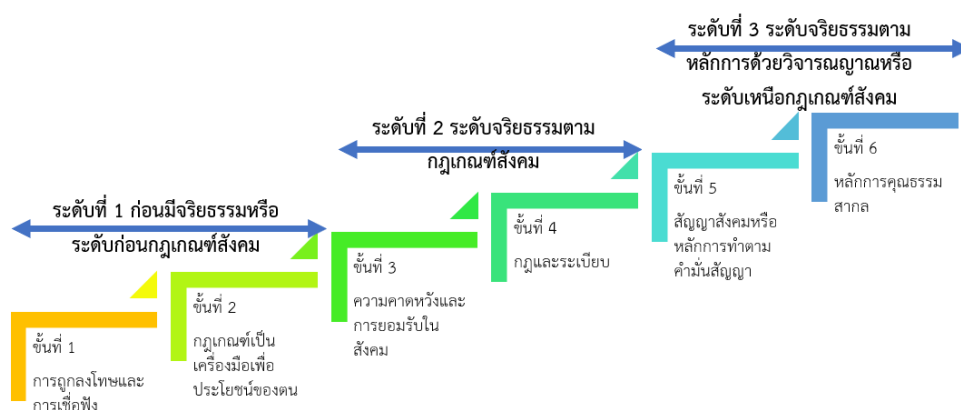
ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณ์ญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post - Conventional Level)

เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมจะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณ์ญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณ์ญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ – กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ จะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามค่านิยมสัญญา (Social Contract Orientation) ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มากจึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว ผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม

โคลเบอร์ก อธิบายว่า ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยืดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ ด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ละอายและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา

ที่มา : วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ แผนภาพแสดงระดับสติปัญญา

ความสำคัญของนักปกครองไทย

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกว่า 700 ปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับพระองค์เองสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อประเทศชาติ

1. ทศพิธราชธรรมหรือราชธรรม 10

ทศพิธราชธรรมนับเป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่ สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงยึดถือหลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นแนวทางในการปกครอง เสมอมา ทศพิธราชธรรมมีหลักธรรม 10 ประการประกอบด้วย

- 1) ทาน หมายความว่า การให้คือการช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
- 2) ศีล หมายความว่า เป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริต
- 3) ปริจาคะ หมายความว่า เป็นผู้เสียสละความสุขสำราญหรือแม้แต่ชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลประชาราษฎร์ และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 4) อาชวาระ หมายความว่า เป็นผู้มีความซื่อตรง การปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต จริใจไม่หลอกลวงประชาราษฎร์
- 5) มัททวะ หมายความว่า เป็นผู้มีความอ่อนโยน ไม่เยอหยิ่ง หยาบคาย หรือกระด้างให้มีความละมุนละไม ให้คนทั่วไปรักภักดีและความยำเกรงด้วย
- 6) ตปะ หมายความว่า ความทรงเดชการไม่ยอมหลงใหลหรือหมกมุ่นในความสุขสำราญปรนเปรอแต่มีความเป็นอยู่สม่าเสมอ มุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญกิจตามหน้าที่ให้บริสุทธิ์
- 7) อักโกธะ หมายความว่า ความไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักรงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง
- 8) อวิหิงสา หมายความว่า ความไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบคั้นกดขี่
- 9) ชันติ หมายความว่า เป็นผู้มีความอดทน ไม่ทอดทิ้งงานที่ต้องตรากตรำ
- 10) อวิโรธนะ หมายความว่า เป็นผู้มีความอ่อนโยน ตั้งมั่นอยู่ในธรรม

ในสมัยโบราณพระมหากษัตริย์ทรงมีหลักธรรมปกครองประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองไม่มีการแตกแยกในสังคม ผู้ปกครองบ้านเมืองปัจจุบันก็ควรนำธรรมเป็นหลักในการปกครองจะได้เกิดสังคมเกื้อกูลธรรมในสังคมไทย

1. ความสำคัญของจริยธรรมทางการปกครอง

เนื่องจากจริยธรรมทางการปกครอง เป็นสิ่งที่นักการเมืองจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของสังคม จึงมีอดีตนายกรัฐมนตรีนคร 2 สมัย ได้กล่าวถึงเรื่องการปฏิบัติตามศีลธรรมและจริยธรรม ไว้ดังนี้

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (เป็นนายกรัฐมนตรีไทย คนที่ 14) ได้กล่าวถึง “คุณธรรม” (Morality) และ “จริยธรรม” (Ethics) และนำไปใช้ในความหมายที่แยกกันไม่ออก บางครั้งก็เรียกควบกันไปเป็นคุณธรรมจริยธรรม ที่มีความใกล้เคียงกับคำว่า “ศีลธรรม” (Moral) มากนำไปผูกโยงกับ

กฎหมายว่า "กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรมต้องรวมอยู่ด้วยกัน" (Laws - Moral - Ethics must be merge together) การทำความดีของคนทั่ว ๆ ไปในเบื้องต้น แม้ยังสรุปผลไม่ได้ว่า บุคคลนั้นเป็นคนดีเพียงใดหรือไม่ เพราะเขาอาจจะกระทำเพียงแค่หวังผลตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่การกระทำที่เป็นปกตินิสัยจากกันบึ้งในจิตใจ ถ้าหนักไปกว่านั้น มันก็เป็นแค่ “จิตเสแสร้ง” หรือ “มายา คติ” (Myth, Illusion) เท่านั้นเอง ซึ่งหลายคนด่วนสรุปว่า คนที่ทำดีต่อตน ต่อสังคม ที่แสดงให้เห็นนั้น เป็นคนที่เพียบพร้อมในคุณงามความดี ซึ่งไม่ถูกทีเดียวนัก ฉะนั้น ในการแสดงออกซึ่งจริยธรรมที่งดงามของคน เพื่อแสดงให้คนทั่วไปเห็นว่า “เป็นคนที่มีจริยธรรมคุณธรรม” อย่างสมอต้นเสมอปลายในผลแห่งรูปธรรมว่า เป็นคนที่ผู้อื่นควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติแก่คนรอบข้างทั่วไป ดังนั้น “การกระทำดีต่อหน้าของนักการเมือง” ที่คนมองเห็นในที่แจ้ง-ยังสรุปไม่ได้ว่า นักการเมืองคนนั้น จะมีจริยธรรมในที่ลับตาคนหรือไม่ เพราะการวัดผล ต้องการเวลา ต้องการหลักฐานต่าง ๆ ประกอบมากมาย เป็นต้น

นายอานันท์ ปันยารชุน (เป็นนายกรัฐมนตรีไทย คนที่ 18) ได้กล่าวถึง “**จริยธรรมทางการเมือง**” ใช้ระดับทางกฎหมายไม่พอ หากเป็นนักการเมือง ข้าราชการ ต้องมากกว่ากฎหมาย (เผยแพร่: 16 มี.ค. 2550 โดย: MGR Online)

<https://mgronline.com/daily/detail/9500000031005>

ได้กล่าวถึงสังคมไทยต้องสร้างเสาเอก 7 เสาค้ำไว้ หากไม่มีโอกาสจะโกงกินมีมาก คือ

- 1) หลักนิติธรรม กฎหมายมีพอเพียงหรือยัง แต่อยู่ที่ประสิทธิภาพของกฎหมาย
 - 2) กระบวนการยุติธรรม หากกฎหมายดีแล้ว ต้องแน่ใจว่ากระบวนการยุติธรรมใช้ในทางปราบปรามได้ อัยการต้องมีอิสระในการทำงาน ศาลก็ต้องให้ความยุติธรรมและมีอิสระ
 - 3) ความโปร่งใสคือทำอะไรให้คนอื่นเห็นและรับรู้ บางคนกลัวจะถูกจับได้ จึงไม่ทำให้โปร่งใส เช่น ไม่ส่งเป็นหนังสือ ชุมนั้นชุนี่ ช่มชู้สื่อ ชื้อคน ชื้อสถาบันตรวจสอบและองค์กรอิสระ หากให้เกิดความโปร่งใส ให้คนอื่นเห็น สื่อต้องมีอิสระและประชาชนเข้าถึงสื่อได้
 - 4) การมีส่วนร่วม ให้ทุกคนเห็นว่าเป็นเจ้าของประเทศ
 - 5) การคานอำนาจซึ่งกันและกัน
 - 6) การตรวจสอบ โดยองค์กรอิสระ ซึ่งต้องปรับปรุงเปลี่ยนในเรื่องการสรรหา องค์กรอิสระ
- และ

- 7) สิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ เพราะเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และมีประโยชน์เท่าไรในการเขียนในรัฐธรรมนูญ จริยธรรมทางการเมืองใช้ระดับทางกฎหมายไม่พอ หากเป็นนักการเมือง ข้าราชการ ต้องมากกว่ากฎหมายที่บัญญัติไว้

นายชวน หลีกภัย (2543) นายกรัฐมนตรีไทย คนที่ 20 ได้ออกระเบียบมาตรฐานและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง เป็นการออกระเบียบตามความประสงค์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เพียงแต่ปี 2544 เปลี่ยนรัฐบาล ระเบียบนี้ก็ได้เสียไป หากมีการยึดปฏิบัติ วิกฤตบ้านเมืองจะไม่เกิด ซึ่งเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมนี้ เริ่มได้ยอมรับในทุกสถาบัน ไม่มีวิชาชีพใดที่ยอมรับแต่ไม่มีระเบียบ เพียงแต่ถ้อยคำอาจจะต่างกัน เช่น จรรยาแพทย์ มหาวิทยาลัยก็เริ่มออกระเบียบของคณาจารย์ ทั้งที่มีกฎหมายอยู่แล้ว เริ่มให้การยอมรับเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น หลายวันก่อน เกาหลีออกคุณธรรมจริยธรรมของหุ่นยนต์ หมายความว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดกรอบไว้ ซึ่งนักการเมืองมีบทบาทสำคัญกว่าคนอื่น ๆ มีผลกระทบต่อส่วนรวมมาก หากใช้คุณธรรมจริยธรรมในทางที่ดีจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่หากขาดคุณธรรมจริยธรรม จะเป็นผลลบต่อบ้านเมือง เพราะนักการเมืองเป็นทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร บทบาทของนักการเมืองจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกสถาบันมาก ดังนั้น จึงมีคำถามว่า ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าคนอื่นหรือไม่ และจริงหรือไม่ที่คุณธรรมจริยธรรมนักการเมืองเป็นเหตุให้เกิดการรัฐประหาร ซึ่งยอมรับว่า ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญมาก เพราะบทบาทนักการเมืองมีผลกระทบมาก แต่ฝ่ายอื่นก็มีส่วนรองรับไม่ให้เกิดวิกฤตในบ้านเมือง หากศึกษาโครงสร้างรัฐธรรมนูญและการเมือง มีเค้าโครงรองรับหลายระดับ มีระบบคานอำนาจหลักๆ ไม่มีแต่นิติบัญญัติคานกับฝ่ายบริหาร ยังมีฝ่ายตุลาการ เป็นองค์กรหลักในการแปรความกฎหมาย ระบบนี้เป็นโครงสร้างใหญ่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่รัฐสภาไม่มีแบ่งนิติบัญญัติหรือบริหาร แทบจะเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้น ฝ่ายบริหารมีอำนาจที่จะยุบสภาและฝ่ายสภานิติบัญญัติมีอำนาจถอดถอนฝ่ายบริหารได้ด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจ เป็นต้น

2. จริยธรรมของนักปกครองเมืองไทย

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 700 กว่าปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือ

- 1) ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับพระองค์เองสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อประเทศชาติ
- 2) จักรวรรดิวัตร เป็นหลักธรรมในการดำเนินกุลโลบายและวิโสภายีทางการปกครอง
- 3) ราชสังคหะวัตร เป็นหลักธรรมในการกำหนดนโยบายการบริหารสำหรับเรื่องจริยธรรมในการปกครองมีความสำคัญมากต่อประเทศชาติถ้าหากผู้ปกครองบ้านเมืองมีจริยธรรมในการปกครอง

บ้านเมืองก็จะร่มเย็นเป็นสุข ประชาชนไม่เดือดร้อนเพราะผู้มีอำนาจปกครองในสมัยโบราณ พระมหากษัตริย์ทรงใช้หลักธรรมในการปกครอง

3. รัฐธรรมนูญไทยได้บัญญัติจริยธรรมเพื่อให้นักการเมืองถือปฏิบัติ

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ พ.ศ.2540 - ฉบับ พ.ศ.2560) โดยได้กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้นโดยต้องมีกลไกและระบบในการทำงานเพื่อบังคับ ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่ากระทำผิด ซึ่งมีการพัฒนาความรู้ในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Video Conference หลักสูตร “การส่งเสริมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม” วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2564 พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 มีหลักการและแนวทางปฏิบัติงาน เสริมสร้างให้บุคลากรในหน่วยงานเป็นคนดี มี คุณธรรม มีการทำงานที่ซื่อสัตย์ ทั้งนี้ การทำงานที่ซื่อสัตย์ ใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบัน และสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างเกิดผลสัมฤทธิ์ ความเป็นมาของการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม โดยการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับพ.ศ.2540-ฉบับพ.ศ.2560) ดังนี้

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่ได้บัญญัติ เรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรม” เป็นสาระสำคัญ โดย มาตรา 77 กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อเป็นคุณธรรมประจำใจให้เจ้าหน้าที่รัฐ ยึดถือเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ให้งานภาครัฐเกิดผลตามแนวทางของแผนปฏิรูปการบริหารภาครัฐที่ มุ่งสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและประเทศชาติ โดยกำหนดค่านิยมสร้างสรรค์ 5 ประการ และหัวหน้าส่วนราชการ

- 1) การยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- 2) ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบ
- 3) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
- 4) การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
- 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่นักการเมือง ในช่วงที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งได้กำหนด “จริยธรรมทางการเมือง” ไว้ 5 ประการดังกล่าว

3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 279

กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้นโดยต้องมีกลไกและระบบในการทำงานเพื่อบังคับ ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย มาตรา 280 ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือ ปรับปรุงประมวลจริยธรรมส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มี จิตสำนึกในด้านจริยธรรมตามมาตรา 279 และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี

ค่านิยมหลักของมาตรฐานทางจริยธรรม 9 ประการ

- 1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- 2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- 3) การยึดถือประโยชน์ของประชาชนเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวและไม่มีผลประโยชน์

ทับซ้อน

- 4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- 5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วมีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
- 6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อย่างครบถ้วนและไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐานมีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้
- 8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 9) การยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพขององค์กร

3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 76 ได้กำหนดสาระสำคัญ

เกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ ดังนี้ รัฐพึงพัฒนาระบบ การบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตาม หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติ

เป็นผู้ บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 มี 7 ประการ

- 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 3) ยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
- 4) ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและมีจิตสาธารณะ
- 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 6) ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
- 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

1) เหตุปัจจัยที่ไม่กล้าทางจริยธรรม

เหตุปัจจัย (สาเหตุที่มาสับสนุน) ที่สำคัญก็เพราะมีสิ่งล่อลวงให้คนอยากมี อยากได้ลุ่มหลงในยศถาบรรดาศักดิ์ เงินทอง ที่นักการเมืองต้องไม่มี “การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนกับส่วนรวม” ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ต้องแยกผลประโยชน์ทับซ้อน-ให้ออกจากกันให้ได้ เพื่อตัดวงจรแห่งการละเมิดศีลธรรม ตัดความโลภ การทุจริตประพฤติมิชอบในตำแหน่งหน้าที่ ดังนั้นต้นเหตุปัจจัยมาจากสิ่งใด ที่ทำให้คนที่เป็นักการเมือง “ไม่มีคุณธรรมและขาดจริยธรรม” เหตุปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ให้นักการเมืองออกนอกกรอบ 10 ประการ คือ

- (1) โอกาส (opportunity) ที่เอื้ออำนวย กฎหมายมีช่องโหว่ ระเบียบมีช่องว่าง
- (2) มีตำแหน่งหน้าที่ (Authority) ในการอนุมัติ อนุญาตฯ
- (3) มีสิ่งจูงใจ (Incentive) มาล่อ เช่น เงินทองผลประโยชน์ฯ
- (4) ชื่อเสียงเกียรติยศทางโลก (Reputation & Honor)
- (5) ชาตอุดมการณ์ (Ideology)
- (6) ชาตวิสัยทัศน์ (Vision) หรือคัมแคบ
- (7) มีวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ในผลประโยชน์ทับซ้อนเห็นเป็นเรื่องปกติ
- (8) ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมแบบเสรี (Liberal Capitalism) เน้นวัตถุนิยมมากกว่าจิตใจ
- (9) ประชาชน (People) ขาดข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง
- (10) สังคมไทย (Thai Society) เป็นระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client System) ที่เน้นผลประโยชน์มากกว่าคุณธรรมความถูกต้อง

2) โครงสร้างแนวคิดด้านจริยธรรม ประกอบด้วยคุณธรรมหลายประการ ซึ่งส่วนมากมาจากคำสอนทางศาสนา ดังนี้ พระราชวรมุนี (ประยุक्त ปยุตโต, 2528)

(1) **ความรับผิดชอบ (Accountability)** คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความ پاکเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

(2) **ความซื่อสัตย์ (Honesty)** คือ การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

(3) **ความมีเหตุผล (Rationality)** คือ ความสามารถในการใช้ปัญญา ในการประพฤติปฏิบัติรู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเอง ที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้

(4) **ความมีระเบียบวินัย (Disciplined)** คือ การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบเขต ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม

(5) **ความเสียสละ (Sacrifice)** คือ การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่บุคคลที่ควรให้ ด้วยกำลังกายกำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง

(6) **การประหยัด (Thrifty)** คือ การใช้สิ่งของพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักประมาณ รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะ

(7) **ความอุตสาหะ (Diligence)** คือ ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน

(8) **ความสามัคคี (Harmony)** คือ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความพร้อมเพรียงร่วมมือกัน กระทำกิจการให้ลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

(9) **ความเมตตาและกรุณา (Loving Kindness and Compassion)** คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีสุข กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

(10) **ความยุติธรรม (Justice)** คือ การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

การสรุป

นักปกครองที่มีความประพฤติดีประพฤติดุขตามหลักจริยธรรม นับว่าสิ่งสำคัญในการควบคุมดูแลความประพฤติของนักปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะและมีความเกี่ยวข้องกับการกิดที่สำคัญในการให้บริการประชาชน และเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารและพัฒนาประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุมัติเงินงบประมาณแผ่นดินต่างๆ การ

ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหารการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ตราพระราชบัญญัติเพื่อให้ฝ่ายประจำที่มีหน้าที่รับผิดชอบรับไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะคุณภาพของนักปกครองที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาททางการเมืองมากขึ้นและนำไปสู่การเกิดสภาพปัญหาในการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางการปกครองเพื่อทางธุรกิจของครอบครัวและวงศ์ตระกูล ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารประเทศ ต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล ฉะนั้นหากนักการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งสามารถรับรู้หรือสัมผัสได้จากการสังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา แต่ก็มีข้อจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีการตรวจสอบจริยธรรมภายในตัวบุคคลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาอยู่ตลอดเวลา โดยต้องยอมรับความผูกพันและความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ถ้าหากเกิดความผิดพลาดที่พร้อมที่จะออกมาแสดงความรับผิดชอบของการกระทำและรับดำเนินการแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากความผิดพลาดก่อให้เกิดความเสียหาย นักการเมืองต้องพร้อมที่จะพิจารณาตน และหลีกเลี่ยงให้ผู้อื่นที่มีความพร้อมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาเข้ามาดำรงแทนตนเองโดยกระบวนการตามกฎหมายและถูกต้องตามกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

- คณิน บุญสุวรรณ. ศัพท์สำนาน่า <http://www.kaninboonsuwan.com/terminology/ct129.html>
สืบค้น วันที่ 8 ธันวาคม 2564.
- ความสำคัญของนักปกครองไทย. (เผยแพร่: 16 มี.ค. 2550 โดย: MGR Online)
<https://mgronline.com/daily/detail/9500000031005>
- บุญชिरา ภูชนะจิต. **จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง**. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** (2475 – 2549).
กรุงเทพฯ : สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2549.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2555.

จริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์ Logistics management ethics

จิราวรรณ สมหวัง
สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

ศุภลักษณ์ ศรีวิไล
สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อภินันท์ จันตะนี
วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดหนองคาย

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “จริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์” เป็นการให้บริการที่เน้นความประพฤดีที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน โดยที่โลจิสติกส์ (Logistic) เป็นระบบการจัดการส่งสินค้าและบริการที่มีจำนวนข้อมูลและทรัพยากรจากต้นทางไปยังปลายทางตามความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค ส่วนการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics management) เป็นการบริหารระบบการสั่งซื้อ การจัดเก็บสินค้าระหว่างการผลิต การเคลื่อนย้ายและการจัดส่ง เพื่อให้สินค้าไปถึงปลายทางได้อย่างถูกต้องและตรงเวลา โดยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นออกได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าของเวลาและสถานที่ และทำให้มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด สำหรับ “จริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์” มุ่งเน้นการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมเป็นประจักษ์และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมุ่งสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นและค่านึงผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมั่นคงยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ: จริยธรรม การจัดการ โลจิสติกส์

Abstract

Academic articles on “Logistics Management Ethics” is a service that emphasizes good behavior with clear morals and ethics. Where logistics (Logistic) is a system to manage the delivery of goods and services that contain the amount of information and resources from the source to the destination according to the needs of customers or consumers. The logistics management (Logistics management) is the management of the order system. Storage of goods during production movement and delivery in order for the goods to reach the destination accurately and on time by reducing unnecessary costs It increases the value of time and space, and make the cost as low as possible. For “Logistics Management Ethics” focuses on conducting business on the basis of morality and ethics, and is clearly responsible for service users. Conduct business with ethical and ethical responsibility, fairness, transparency and accountability. by aiming to create the greatest benefits for shareholders and taking into account relevant stakeholders To build confidence and stability forever

Keywords: Ethics, Management, Logistics

1. ความนำ

การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics management) เป็นกระบวนการในการวางแผน การดำเนินการและควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บสินค้าและบริการ ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ จากจุดเริ่มต้นไปยังจุดที่มีการใช้งาน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค การจัดการในการขนส่งสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยมีการวางแผน ควบคุม จัดเก็บข้อมูล ระบบบริหารกิจกรรมด้านห่วงโซ่อุปทาน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและลดค่าใช้จ่ายในองค์กรด้วยการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เป็นการบริหารระบบการสั่งซื้อ การจัดเก็บสินค้า ระหว่างการผลิตไปถึงสุดท้ายผู้บริโภค ทั้งนี้ โลจิสติกส์ (Logistic) เป็นระบบการจัดการส่งสินค้า ข้อมูล และทรัพยากรจากต้นทางไปยังปลายทางตามความต้องการของลูกค้า ส่วนการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics management) เป็นการบริหารระบบการสั่งซื้อ การจัดเก็บสินค้าระหว่างการผลิต การเคลื่อนย้ายและการจัดส่ง เพื่อให้สินค้าไปถึงปลายทางได้อย่างถูกต้องถูกเวลา โดยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น ออกได้ เพิ่มมูลค่าของเวลาและสถานที่ และทำให้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

จากรายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2557 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) การจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นกุญแจสำคัญของ ความสำเร็จทางธุรกิจ ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีอาเซียนจะทำให้การแข่งขันในระดับเวทีสากล

ทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์กรจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับสภาพการแข่งขัน แต่จากผลการสำรวจของธนาคารโลก (World Bank) ประเทศไทยมีสมรรถนะการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ (Logistics Performance Index (LPI) ต่ำกว่าหลายๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ ในปี 2557 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 35 สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 5 และมาเลเซียอยู่ในอันดับที่ 25 จากทั้งหมด 160 ประเทศ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรบุคลากรด้านโลจิสติกส์

สำหรับ “จริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์” มุ่งเน้นการดำเนินธุรกิจบนหลักจริยธรรมและคุณธรรม และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมุ่งสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น และคำนึงผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นการจัดการโลจิสติกส์ จึงมีความสำคัญ ดังนี้

1) การสร้างความได้เปรียบคู่แข่งขัน การจัดการโลจิสติกส์จะทำให้ธุรกิจมีอัตราการเติบโตเพิ่มมากขึ้น เพราะจะมีการจัดการสินค้าและระบบการส่งสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ลูกค้าได้รับบริการที่ดี สินค้าถึงมือไวรวดเร็ว ซึ่งจะได้เปรียบกว่าคู่แข่งที่มีบริการที่ล่าช้ากว่า

2) การลดต้นทุน การจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและสิทธิผล จะช่วยลดต้นทุนต่างๆ ไปได้มาก เพราะการจัดส่งหนึ่งครั้ง ถ้ามีการจัดลำเลียงสินค้าให้ได้มากที่สุด จะลดจำนวนครั้งในการจัดส่งไปได้

3) การขายผ่านออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีระบบการจัดการสินค้าและการจัดส่งที่ดี เวลาลูกค้าสั่งซื้อของผ่านทางออนไลน์ ก็จะทำให้ลำเลียงสินค้าจากโกดังและจัดส่งถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า เมื่อธุรกิจมีสินค้าและบริการดีขึ้น ก็สามารถเพิ่มราคาสินค้าหรือบริการได้ เพียงแต่ต้องมั่นใจว่าคุณภาพนั้นดีกว่าคู่แข่งด้วย

5) การจำหน่ายสินค้าในปัจจุบัน ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มากขึ้น ดังนั้นระบบการจัดส่งสินค้าจึงสำคัญมาก ถ้าขาดการจัดการโลจิสติกส์ที่ดี จะสามารถทำให้ธุรกิจเป็นไปไม่ได้หรือไม่ดี หรืออาจแพ้คู่แข่งที่มีระบบการจัดการโลจิสติกส์ดีกว่าเลยก็เป็นได้

2. ความสำคัญการมีจริยธรรมในการจัดการโลจิสติกส์

2.1 ความหมายของจริยธรรม

จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายในเรื่องจริยธรรมไว้ดังนี้ คือ น. “ธรรม” ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

สำหรับพจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม) พิมพ์ครั้งที่ 34 มกราคม 2559 หน้า 262 ให้ความหมายของจริยธรรมคือ จริต หรือ จริยา 6 (ความประพฤติปกติ ความประพฤติ ซึ่งหนักไปทางใด

ทางหนึ่ง อันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดาน พื้นเพของจิต อุปนิสัย พื้นนิสัย แบบหรือประเภทใหญ่ ๆ แห่งพฤติกรรมของตัวความประพฤติ เรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้น ๆ เรียกว่า จริต

โดยจริยธรรม = จริย + ธรรมะ คือ ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเอง ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม สรุปได้คือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติจริยธรรม (Ethics) ความเป็นผู้มีจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ เสียสละหรือประพฤติดีงาม

จริยธรรมตามความหมายของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) คือ การดำเนินชีวิตที่ดี หรือชีวิตที่มีการศึกษา เพราะกระบวนการในการดำเนินชีวิตกับกระบวนการศึกษา เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะชีวิตต้องเรียนรู้ มีการพิจารณาแก้ปัญหาตลอดเวลา ซึ่งจริยธรรม เป็นธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม สั่งสอนนักเรียนนักศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ฉะนั้น บทบาทผู้บริหารการศึกษาในยุคใหม่จะต้องรู้จัก ศีลที่ควรรักษาประจำเรียกว่า มนุษยธรรม เพราะเป็นคุณธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ๕ ประการ ดังนี้

1) จริยธรรม หมายถึง คุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามอันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม จริยธรรม จะมีได้ต้องปลูกฝังฝึกหัดโดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรม (พระมหาดิศร ถิระสีโล, 2554)

2) จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะ ฐานะ เวลา และเหตุการณ์ในปัจจุบัน (พระธรรมญาณมุนี, 2531 : 103)

3) จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ความประพฤติเหล่านั้นประกอบด้วย ศีลธรรม คุณธรรม เนติกรรมและธรรมนิยมประเพณี (สาโรช บัวศรี)

4) จริยธรรม หมายถึง หลักของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและค่านิยมที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดที่ถูกและสิ่งใดที่ผิด

5) จริยธรรม หมายถึง การสร้างมาตรฐานขึ้นมาว่าสิ่งไหนที่ดีหรือสิ่งไหนที่ไม่ดี เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ (ชัยเศรษฐ์ พรหมศรี, 2549)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 32-33) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ซึ่งสังคมต้องการให้มีในสมาชิกเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำ ส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

ระวี ภาวิไล (2522 : 8) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางความประพฤติและปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์

วิทย์ วิศุทเวทย์ (2524 : 19) กล่าวว่า จริยธรรม คือ พันธะหรือหน้าที่ที่เราปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางพระพุทธศาสนา จริยธรรม คือการนำ เอาความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ซึ่งจักก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

กมล ทองธรรมชาติ (2529 : 80-82) กล่าวว่า จริยธรรม คือ การกระทำ ทั้งกาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สำหรับนักวิชาการศึกษาต่างประเทศได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายในทัศนะของตน ได้แก่ เพียเจต์ (Piaget 1960 : 160-161) มีทรรศนะว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยของแต่ละบุคคลความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของสิ่งที่ควรกระทำ และสิทธิ์

กู๊ด (Good 1973 : 89) กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

โคลเบิร์ก (Kohlberg 1972 : 212) กล่าวถึงจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกลึกซึ้งของชีวิต เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของการกระทำ นั้นว่าเป็นการกระทำ ที่ถูกหรือผิด

จอห์น ดับเบิลยู. เครสเวลล์ (John W. Creswell, 2009 : 91-92) ได้กล่าวถึง ประเด็นทางจริยธรรม ที่เกี่ยวกับการปลอมแปลงหรือประดิษฐ์ข้อค้นพบเพื่อตอบสนองความต้องการของนักวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้อง การกระทำที่หลอกลวงจะไม่ได้รับการยอมรับในกลุ่มนักวิจัยระดับมืออาชีพและถือเป็นการประพฤติมิชอบทางวิทยาศาสตร์ ควรมีจุดยืนเชิงรุกโดยผู้วิจัยที่จะต้องไม่เข้าร่วมปฏิบัติการ

โดยสรุป จริยธรรม คือแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้จะเห็นว่าความหมายทั้งคุณธรรมและจริยธรรมจะมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพูดถึงคุณธรรมก็ย่อมหมายถึงจริยธรรมด้วยเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดนี้ จะเป็นบุคคลที่มีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในตนเอง เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ฉะนั้น จริยธรรม เป็นหลักปฏิบัติอันเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มบุคคลหรือสังคมให้ยึดถือปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักสากล และไม่ขัดต่อวัฒนธรรมหรือประเพณีของท้องถิ่น

2.2 ความหมายของการจัดการ (Management)

การจัดการหรือเป็นแนวความคิดการบริหารจัดการ (Concept of Management) ด้วย “การบริหารจัดการ” ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำหรือจูงใจ และการควบคุม ซึ่งมีผู้ให้ “แนวคิด” ไว้ดังนี้

คุนซ์ และดอนเนลล์ (Koontz and Donell. 1959: 435) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีปัจจัยหลายประการเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน

อองรี ฟาโยล์ (Fayol, 1949) ได้กล่าวถึง “การบริหารจัดการ” เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผนงาน การจัดองค์การ บังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม (controlling)

ไซมอน สมิธเบิร์ก และทอมป์สัน (Simon, Smithbuge and Thompson. 1960: 3) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน

สโตนเนอร์ และฟรีแมน (Stoner and Freeman. 1992: 3) กล่าวว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ ภาวะผู้นำ และการควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์กรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

บาร์โธล และมาร์ติน (Bartol and Martin. 1990 : 6) ได้ให้ความหมาย การบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบผลสำเร็จโดยการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

เกษม จันทรแก้ว (2540 : 512) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะการดำเนินการนำวัตถุดิบสู่ระบบด้วยระบบกระบวนการผลิตจนได้ผลผลิตตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่อำนวยการ (Directing) ตามอำนาจหน้าที่จากหน่วยงาน (Organizing) ที่เป็นผู้รับผิดชอบควบคุม (Controlling) ในการนำแผนงาน (Planning) ที่ได้กำหนดไว้แล้วไปดำเนินการร่วมกับทรัพยากร (Assembling resource) ทำให้การผลิตหรือใช้ปัจจัยการผลิตหรือบริหารองค์การ

ดริคเกอร์ (Peter F.Drucker, 1954 - 2005) ได้อธิบายว่า “การจัดการคือศาสตร์และศิลปะ” ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยอาศัยฝีมือบุคคลอื่นซึ่งดริคเกอร์ ได้กล่าวว่า “ในยุคเศรษฐกิจปัจจุบันทรัพยากรที่สำคัญที่สุดไม่ใช่เรื่องแรงงาน เงินทุนหรือที่ดินอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องของความรู้” เป็นทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ ที่เน้นในการจัดการ (เริ่มยุคใหม่) มี ๔ ข้อคือ

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์การ (Organizing)
- 3) การนำ/จูงใจ (Leading)
- 4) การควบคุม (Control)

โดยทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ของดริคเกอร์ (Drucker) สามารถนำมาปรับใช้ในองค์การทางธุรกิจและองค์กรสงฆ์ ทั้งนี้เพราะการจำหน่ายสินค้าและการให้บริการ จำเป็นต้องใช้วิธีการใช้ตัวอย่างที่ดี และการจูงใจให้มาซื้อสินค้าหรือมาใช้บริการ แต่จะใช้อิทธิพลสั่งการผู้คนให้มาซื้อสินค้าหรือมาใช้บริการของตนไม่ได้ สำหรับองค์กรพระสงฆ์ก็ทำนองเดียวกัน

เต็มมิ่ง (TQM: W. Edwards Deming, 1900-1993) ได้พัฒนาทฤษฎีบริหารจัดการคุณภาพทั้งองค์กร โดยเน้นการบริหารคุณภาพเป็นการจัดระบบการทำงาน เพื่อให้ผลงานได้สร้างความพอใจ ความประทับใจและความมั่นใจให้กับผู้มาใช้บริการ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งแบ่งระดับการดำเนินงานไปตามระดับของบุคลากรในองค์กรได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1) **การบริหารคุณภาพ** เป็นผู้กำหนดทิศทางหรือแนวทางอย่างกว้างๆ ในการทำงานซึ่งเป็นการกิจของผู้บริหารระดับสูงสุดในองค์กร
- 2) **การจัดการคุณภาพ** เป็นการนำนโยบายคุณภาพมากำหนดข้อปฏิบัติให้เป็น เป้าหมายด้านคุณภาพ และต้องมีการกำหนดเป็นแผนคุณภาพสำหรับการดำเนินงานต่อไป ซึ่งจะเป็นการกิจของผู้จัดการหรือบริหารระดับรองลงมา

3) **การดำเนินงานให้เกิดคุณภาพ** เป็นหน้าที่การปฏิบัติงานให้บรรลุผลหรือเป้าหมายที่เป็นไปตามคุณภาพ ซึ่งจะต้องตรวจติดตาม ปรับปรุงแก้ไข และการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ดังนั้น การบริหารจัดการคุณภาพ ต้องอาศัยการทำงานที่ต้องประสานกันด้วยดี ซึ่งเป็นการบริหารคุณภาพ “วงจรเต็มมิ่ง (Deming Cycle) หรือวงล้อ PDCA” มีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan : P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do : D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check : C)

ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act : A)

โดยขั้นตอนทั้ง 4 นี้ จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด ซึ่งเสมือนกับเป็นวงจรอันหนึ่ง วงจรหรือวงล้อ (PDCA) หมุนเวียนปรับปรุงเปลี่ยนไป กล่าวคือ เป็นขั้นตอนในการที่ทำงานเสร็จอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเชื่อถือวางใจได้ ซึ่งใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ในการติดตามปรับปรุงและพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

ดังนั้น การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารงานจัดการใดๆ ที่องค์กรได้ใช้ทรัพยากรซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือศิลปะและกระบวนการการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้โดยใช้คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ การกระทำนั้น ๆ จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ มีการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจ การควบคุม และการกระทำที่ก่อให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผน

2.3 ความหมายของโลจิสติกส์ (Logistic)

โลจิสติกส์ หมายถึง ระบบการจัดการส่งสินค้าและบริการที่มีจำนวนข้อมูลและทรัพยากรจากต้นทางไปยังปลายทางตามความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภค ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท

[ออนไลน์].ที่มา: <https://www.google.com/search?q=โลจิสติกส์มีกี่ประเภท/97&client> [26 มีนาคม 2563] ดังนี้

- 1) การขนส่งทางบก (Road or Motor Transportation)
- 2) การขนส่งทางน้ำ (Water Transportation)
- 3) การขนส่งทางอากาศ (Air Transportation)
- 4) การขนส่งระบบคอนเทนเนอร์ (Container System)
- 5) การขนส่งทางท่อ (Pipeline Transportation)

นอกจากดังกล่าว ยังแบ่งประเภทของโลจิสติกส์ (Type of logistics) สามารถแบ่งได้หลายแนวทาง ในปัจจุบัน ได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ตามเอกสาร สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, 2558 ดังต่อไปนี้

1) โลจิสติกส์ แบ่งตามลักษณะการให้บริการ

ในการศึกษาแบ่งตามหลักการให้บริการของจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดในการไหลของวัสดุ หรือสินค้า หรือผู้โดยสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) โลจิสติกส์เพื่อการผลิต (Manufacturing logistics) หรือการจัดการวัสดุ (Material management) หรือโลจิสติกส์ขาเข้า (Inbound logistics) ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ขายปัจจัยการผลิตทั้งในและต่างประเทศ มาส่งยังโรงงาน จนถึงจุดสุดท้ายก่อนเป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยจะสนับสนุนในการผลิตเป็นหลัก มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้แก่ การศึกษาอุปสงค์ของพื้นที่จัดเก็บและการเคลื่อนย้ายของวัตถุดิบ สินค้า ชิ้นส่วน บรรจุภัณฑ์ ที่ต้องจัดซื้อ จัดหา เพื่อการผลิต รวมถึงพิจารณาต้นทุนและการบริการ เพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มในกิจกรรมทางเลือกที่ดีที่สุด

1.2) โลจิสติกส์เพื่อการกระจายสินค้า (Distribution logistics) หรือการกระจายสินค้า (Distribution management) หรือโลจิสติกส์ขาออก (Outbound logistics) เป็นการเคลื่อนย้ายสินค้าสำเร็จรูปไปส่งลูกค้า จะสนองความต้องการในการจัดจำหน่าย และการตลาด โดยทำหน้าที่สำคัญ คือ การจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูปและการขนส่ง โดยคลังสินค้าจะต้องมีสาธารณูปโภคพื้นฐาน อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงระบบการจัดการที่เหมาะสม

1.3) โลจิสติกส์สำหรับผู้โดยสาร (Passenger logistics) เป็นโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งผู้โดยสาร ซึ่งต้องจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น ถนน ระบบราง สถานี สนามบิน ท่าเรือ ร่องน้ำ อุปกรณ์ในการขนส่ง การเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ ในประเทศไทย ในการขนส่งทางบก มีระบบการจัดการขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ไม่ติดนัก ส่งผลให้เกิดภาวะความหนาแน่นของการจราจร ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อโลจิสติกส์เพื่อการผลิตและโลจิสติกส์เพื่อการกระจายสินค้า

2) โลจิสติกส์ แบ่งตามวัตถุประสงค์

ในการแบ่งแบบนี้จะมีการพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยระบบโลจิสติกส์ ในธุรกิจคือ การสร้างประโยชน์จากเวลาและสถานที่ หรือการสร้างคุณค่าโดยการขนส่งสินค้าจากจุดที่ผลิตไปยังจุดที่มีความต้องการของตลาด (อุปสงค์) เพื่อให้ส่งสินค้าได้อย่างถูกต้องทั้งรูปแบบคุณภาพ ปริมาณ ระยะเวลา ด้วยต้นทุนที่เหมาะสมไปสู่สถานที่ที่ต้องการ โดยมีพันธกิจของการจัดการโลจิสติกส์ คือ การวางแผน การดำเนินงาน และประสานการดำเนินงานทั้งในกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งบรรลุผลในด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยการนำเสนอบริการและคุณภาพในระดับที่เหนือกว่าด้วยต้นทุนการดำเนินงานที่สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้แบ่งประเภทโลจิสติกส์ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

2.1) วิศวกรรมโลจิสติกส์ (Logistics engineering) ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การจำกัดความต้องการการสนับสนุนระบบโลจิสติกส์ในการเริ่มต้น
- การพัฒนาเกณฑ์เพื่อเป็นปัจจัยในการบ่อนเข้าสู่การออกแบบโลจิสติกส์
- การประเมินทางเลือกของการออกแบบ ตลอดจนการศึกษาการประเมินผลได้และผลเสีย
- ความเหมาะสมของการออกแบบ และการทบทวนการออกแบบ
- การกำหนดความต้องการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการออกแบบ เช่น จำนวนคนระดับทักษะ อะไหล่ ส่วนประกอบ เครื่องมือทดสอบและสนับสนุน การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูล และคอมพิวเตอร์
- การทำการประเมินของโครงสร้างสนับสนุนด้วยวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวัดประเมินกระบวนการอย่างสม่ำเสมอ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมิน และประสิทธิภาพการปรับปรุงของกระบวนการ

2.2) โลจิสติกส์แบบย้อนกลับ คือ กระบวนการของการเก็บรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว และพยายามที่จะทำให้เกิดคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้นใหม่ด้วยวิธีการปรับปรุงใหม่ที่ดีที่สุด โลจิสติกส์แบบย้อนกลับ (Reverse logistics) ครอบคลุมประเด็นที่กว้างขวางมากกว่าวิศวกรรมโลจิสติกส์ เช่น การนำกลับมาสร้างมูลค่าเพิ่มใหม่ (Value-added recovery) กระบวนการคืนสินค้าเพื่อนำมาทำลาย หรือเป็นสินค้าคงคลังแบบตามฤดูกาล การเรียกสินค้าคืน และ สินค้าคงคลังที่เกิน โลจิสติกส์แบบย้อนกลับยังรวมถึงการนำสินค้ากลับมาผลิตใหม่ การกำจัดวัสดุที่มีพิษ การกำจัดอุปกรณ์ที่ล้าสมัย และการนำสินทรัพย์กลับมาใช้ใหม่

2.3) โลจิสติกส์การผลิต (Production Logistics) คือ ส่วนของโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การออกแบบ การพัฒนา การผลิต และการจัดหาวัสดุ รวมถึง การทำให้เป็นมาตรฐาน การทำสัญญา การประกันคุณภาพ การจัดซื้ออะไหล่ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ มาตรฐานความปลอดภัย

สำหรับเครื่องมือ ข้อกำหนดรายละเอียด (Specification) กระบวนการผลิต การทดลอง และ การทดสอบ การตั้งรหัสเอกสารของเครื่องมือ การปรับปรุงและการควบคุมการผลิต

2.4) โลจิสติกส์สำหรับผู้บริโภค (Consumer logistics หรือ Operational logistics) หรือ โลจิสติกส์เชิงปฏิบัติการ คือ ส่วนของโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่เริ่มผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ การจัดเก็บ การขนส่ง การบำรุงรักษา การซ่อม และความสามารถของการบริการ ส่วนการจัดการวัสดุ รวมถึงการควบคุมสต็อก การวางแผนผังคลังสินค้า หรือศูนย์กระจายสินค้า การควบคุมการเคลื่อนย้าย รายงานของเสีย และความน่าเชื่อถือ มาตรฐานความปลอดภัยสำหรับการจัดเก็บ การขนส่ง และการอบรมที่เกี่ยวข้อง

2.5) ผู้ให้บริการโลจิสติกส์จากภายนอก (Third party logistics : 3PL) การให้บริการแบบนี้ส่วนมากบริษัทที่เป็นผู้ให้บริการมักจะเป็นเจ้าของยานพาหนะ และอุปกรณ์ที่ใช้อำนวยความสะดวกในการขนส่งเอง แต่จะใช้ระบบพันธมิตรทางการค้ากับผู้ขนส่งและจะประสานงานกับผู้ขนส่งที่เหมาะสม ในการให้บริการการขนส่ง ซึ่งลักษณะการบริการแบบนี้มีดังนี้

- ผู้ให้บริการขนส่ง (Transportation brokers) บริษัทที่ให้บริการขนส่งทางเรือ และ ผู้รับขน (Carrier) โดยวางแผนและประสานงานการขนส่งสินค้า
- ผู้รับจองระวาง (Freight forwarders) องค์กรที่รวบรวมการขนส่งขนาดเล็กจากผู้ขายหลายราย จากหลายสถานที่ เพื่อให้ขนาดขนส่งใหญ่ขึ้นเพื่อลดต้นทุน
- สมาคมเพื่อขนส่งทางเรือ (Shippers' association) สมาคมที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมการขนส่งขนาดเล็ก ให้เป็นการขนส่งเต็มคันรถสำหรับบริษัทในสมาชิก
- บุคคลที่ 3 (Third parties) บริษัทที่ให้บริการประสานงานและบริหารงานด้านโลจิสติกส์ให้กับลูกค้า บางบริษัทขนาดใหญ่ได้จ้างบุคคลภายนอก (Outsource) ทำกิจกรรมทางโลจิสติกส์ให้บริษัทผู้ให้บริการบุคคลที่ 3 เป็นผู้บริหารงานแทน ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานในสิ่งที่ตนเองถนัด

โดยกิจกรรมโลจิสติกส์ทั้งหมด ที่ดำเนินการโดยองค์กรหรือหน่วยเศรษฐกิจ (Economic Unit) ในระบบเศรษฐกิจ สามารถจำแนกการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวตามขอบเขตการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการได้ 2 รูปแบบ คือ

- กิจกรรมโลจิสติกส์ซึ่งผู้ประกอบการดำเนินการเองในองค์กร (In-house Logistics)
- กิจกรรมโลจิสติกส์ที่ผู้ประกอบการได้จ้างองค์กรอื่นมาดำเนินการให้ (Outsourcing)

ทั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจกรรมโลจิสติกส์เองทั้งหมด หรือเลือกดำเนินการเพียงบางส่วนก็ได้ เนื่องจากในปัจจุบันสภาวะการแข่งขันเป็นตัวผลักดันให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องเร่งพัฒนาความสามารถหลัก (Core Competency) และมีความต้องการพันธมิตรทางธุรกิจมากขึ้นกว่าในอดีต จึง

มีความนิยมในการใช้บริการจากผู้ให้บริการทางโลจิสติกส์ โดยเฉพาะ (Logistics Service Provider : 3PL) เพิ่มขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่เกิดจากการให้บริการด้านโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการทั้งระบบ เรียกว่า อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (Logistics Industry)

2.6) **โลจิสติกส์ในระดับสากล** (Global Logistics) ในยุคการค้าเสรีในปัจจุบัน ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจในระดับสากลมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมักกำหนดเป้าหมายไปทั่วโลก เพื่อส่งเสริมตลาดต่างประเทศ กิจกรรมจะต้องมีระบบโลจิสติกส์ ที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในตลาดเฉพาะ การจัดการระบบโลจิสติกส์ในระดับสากลมีความซับซ้อนมากกว่าระบบโลจิสติกส์ภายในประเทศ ในการควบคุมเพื่อติดตามตรวจสอบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของระบบการกระจายสินค้าในตลาดต่างประเทศ โดยกิจกรรมโลจิสติกส์ในระดับสากล จะประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสภาพตลาด การวางแผน การวางแผนโครงสร้าง การนำแผนไปปฏิบัติ และการควบคุมระบบโลจิสติกส์

2.4 กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์

กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ มีทั้งหมด 13 กิจกรรมหลัก ๆ ด้วยกัน โดยสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นกิจกรรมหลักขององค์กรและกลุ่มที่เป็นกิจกรรมสนับสนุนการทำงานขององค์กร กิจกรรมซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักขององค์กรประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 8 กิจกรรม ส่วนที่เหลืออีก 5 กิจกรรม ถือเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร ดังต่อไปนี้

[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <http://www.loburi.go.th/logistic.htm> [9 มีนาคม 2563]

1) **การบริการลูกค้า** (Customer service) เป็นกิจกรรมที่องค์กรพยายามตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะทำให้ดีได้ดียิ่งขึ้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกิจกรรมโลจิสติกส์อื่นๆ เข้ามาประกอบ โดยเฉพาะการส่งมอบสินค้าที่ตรงเวลาและครบตามจำนวน

2) **การดำเนินการตามคำสั่งซื้อของลูกค้า** (Order processing) เป็นกิจกรรมที่จะต้องพยายามดำเนินการให้รวดเร็วที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในปัจจุบันองค์กรส่วนใหญ่มักนำระบบคอมพิวเตอร์และการจัดการธุรกิจเชิงอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วย เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

3) **การคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า** (Demand forecasting) เป็นการคาดการณ์ความต้องการในตัวสินค้าหรือการบริการลูกค้าในอนาคต ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการที่จะสร้างผลกำไรหรือทำให้บริษัทขาดทุนในการดำเนินการ การคาดการณ์ความต้องการของลูกค้าล่วงหน้า จะช่วยให้บริษัทสามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินงานว่าจะผลิตสินค้าจำนวนเท่าไร หรือเตรียมบุคลากรและอุปกรณ์มากน้อยเพียงใด หากการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้าผิดพลาด ก็ส่งผลกระทบต่อต้นทุนและผลประกอบการของบริษัท จากการที่ไม่มีสินค้าให้ลูกค้าหรือในทางตรงกันข้ามอาจมีสินค้าในคลังสินค้ามากเกินไป

4) **การบริหารสินค้าคงคลัง (Inventory management)** เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากปริมาณสินค้าคงคลังที่มีอยู่ย่อมส่งผลต่อองค์กรไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเงินทุน องค์กรที่มีระดับปริมาณสินค้าคงคลังที่สูงย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี แต่ในขณะเดียวกันปริมาณสินค้าที่มาก ก็ส่งผลให้องค์กรเกิดค่าเสียโอกาสด้านการนำเงินทุนไปหมุนเวียน เสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า ดังนั้นองค์กรจะต้องคำนึงถึงระดับของสินค้าคงคลังที่เหมาะสมที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ เพื่อที่จะสามารถลดต้นทุนต่าง ๆ

5) **กิจกรรมการขนส่ง (Transportation)** ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมที่เป็นการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากจุดกำเนิดไปยังจุดที่มีการบริโภคให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยจะต้องจัดส่งสินค้าถูกต้องครบจำนวนในสภาพที่สมบูรณ์ และตรงเวลาที่กำหนด ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าในมุมมองของคนทั่วไป การขนส่งเป็นกิจกรรมโลจิสติกส์ที่มีบทบาทชัดเจนที่สุด

6) **การบริหารคลังสินค้า (Warehousing and storage)** เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการคลังสินค้า อาทิ การจัดเก็บสินค้า การจัดหารพื้นที่ในคลังสินค้า อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมภายในคลังสินค้า ซึ่งในปัจจุบันกิจกรรมการบริหารคลังสินค้านับเป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้าอีกทางหนึ่งด้วย

7) **การโลจิสติกย้อนกลับ (Reverse logistics)** คือกระบวนการจัดการสินค้าที่ถูกส่งกลับคืน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่เสียหาย หมดอายุการใช้งาน เป็นต้น

8) **การจัดซื้อ (Purchasing)** เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ จัดหาวัตถุดิบและบริการทั้งในส่วนของการเลือกผู้จำหน่ายวัตถุดิบ กำหนดช่วงเวลาและปริมาณในการสั่งซื้อ และสร้างความสัมพันธ์กับผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

9) **การจัดเตรียมอะไหล่และชิ้นส่วนต่าง ๆ (Part and service support)** นับเป็นความรับผิดชอบต่อสินค้าหลังการขาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริการหลังการขายที่บริษัทให้กับลูกค้า โดยการจัดหาชิ้นส่วน อะไหล่ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพแก่ลูกค้าในกรณีที่สินค้าเกิดความชำรุด ความรับผิดชอบต่อสินค้าหลังการขายเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ซึ่งจะส่งผลระยะยาวต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในอนาคต เกิดความรู้สึกที่ดีกับยี่ห้อสินค้า ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมนี้มีส่วนช่วยให้บริษัทสามารถดำรงความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าไว้ได้

10) **การเลือกที่ตั้งโรงงานและคลังสินค้า (Plant and warehouse site selection)** การเลือกที่ตั้งโรงงานของโรงงานและคลังสินค้าจะต้องให้ความสำคัญกับความใกล้ ใกล้ของแหล่งวัตถุดิบ และลูกค้า เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและเกี่ยวข้องกับระยะทางการขนส่ง รวมถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วย

11) **การจัดการวัสดุ (Material handling)** เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ เคลื่อนย้าย วัตถุดิบ และสินค้าคงคลังในระหว่างการผลิต รวมถึงการขนย้ายตัวสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้ว ภายในโรงงาน หรือคลังสินค้า วัตถุประสงค์ของการจัดการด้าน คือเพื่อ

- ลดระยะทางการเคลื่อนย้ายให้ได้มากที่สุด
- ลดจำนวน
- แก้ไขกระบวนการที่เป็นคอขวดให้มีการไหลได้ดีขึ้น
- ลดการขนถ่ายให้มากที่สุดเพื่อการประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่าย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวองค์กรต้องการพยายามลดจำนวนการเคลื่อนย้าย วัตถุต่าง ๆ ให้มากที่สุด เนื่องจากทุกครั้งที่มีการเคลื่อนย้าย จะมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายวัตถุ ต่าง ๆ ดังนั้นหากสามารถลดค่าใช้จ่ายในด้านนี้ก็จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อชิ้นลดลงด้วย

12) **บรรจุภัณฑ์ (Packaging)** ในด้านการตลาดนั้น บรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึง ลักษณะ ภายนอกของสินค้า ซึ่งจะต้องสามารถดึงดูดผู้บริโภคให้สนใจในตัวสินค้า แต่ทางด้าน โลจิสติกส์ บรรจุภัณฑ์จะมีบทบาทสำคัญต่างออกไปจากด้านการตลาด โดยประการแรก บรรจุภัณฑ์จะเป็นสิ่งที่ปกป้องตัวผลิตภัณฑ์ไม่ให้เกิดความเสียหายในขณะที่มีการเคลื่อนย้าย ประการที่สอง บรรจุภัณฑ์ที่ดีจะช่วยให้กระบวนการเคลื่อนย้ายและเก็บรักษาสินค้ามีความสะดวกมากขึ้น

13) **การติดต่อสื่อสารทางด้านโลจิสติกส์ (Logistics communications)** การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพภายในองค์กร ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร การ แลกเปลี่ยนข้อมูล และการตัดสินใจต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การ สื่อสารที่ประสิทธิภาพขององค์กรควรจะมีลักษณะดังนี้

- มีการสื่อสารระหว่างองค์กร ซัพพลายเออร์ และลูกค้า
- มีการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภายในองค์กรโดยเฉพาะฝ่ายการบัญชี การตลาด ฝ่าย

ผลิต

- มีการสื่อสารระหว่างกิจกรรมโลจิสติกส์ทั้ง 13 กิจกรรม
- มีการสื่อสารกันภายในหน่วยงานย่อย เช่น ฝ่ายขายกับฝ่ายบริการลูกค้าในฝ่ายการตลาด
- มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในระบบโซ่อุปทานที่ไม่ได้มีการติดต่อกับองค์กร

โดยตรง ดังเช่น ซัพพลายเออร์รายแรกสุดในโซ่อุปทาน กิจกรรมหลักทางโลจิสติกส์ทั้ง 13 กิจกรรม อาจ นำมาจัดเป็นกลุ่มได้ 5 กลุ่ม คือกิจกรรมทางด้านการบริหารจัดการการผลิต การตลาดและการบริการ ลูกค้า การจัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ต่าง ๆ การกระจายสินค้าและการจัดการสินค้าคงคลัง การจัดส่ง ซึ่ง ครอบคลุมองค์ความรู้ทางด้านโลจิสติกส์

2.5 การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ทำงานด้านโลจิสติกส์

ตำแหน่งงานโลจิสติกส์มีความเกี่ยวข้องกับระบบการจัดส่งสินค้าและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางภาคพื้นดิน ทางเรือ และทางอากาศ รวมไปถึงการวางแผนสินค้าคงคลัง การจัดเก็บ การบริหารธุรกิจเป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานร่วมกับประสบการณ์โดยตรง ใครที่สนใจและหางานโลจิสติกส์มาดูกันว่า ต้องมีคุณสมบัติและทักษะ ดังนี้

- 1) มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือเรียนจบมาทางด้านโลจิสติกส์
- 2) ทำงานละเอียดรอบคอบมีระบบและจัดความสำคัญของงานที่เข้ามาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ทำงานได้แรงกดดันพร้อมแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่
- 4) มีความสามารถในการเรื่องของภาษาอังกฤษในการสื่อสารและเขียนได้ระดับหนึ่ง (หากมีภาษาที่สามอย่าง จีน, ญี่ปุ่น, เกาหลี และอื่นๆ จะเพิ่มโอกาสในการหางานโลจิสติกส์ให้ง่ายขึ้น)
- 5) ซื่อสัตย์และรับผิดชอบหน้าที่อย่างมืออาชีพ
- 6) สามารถใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมเกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ได้ดี
- 7) เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ พร้อมหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 8) ทำงานเป็นทีมกับคนอื่นๆ ได้อย่างราบรื่น รวมไปถึงเป็นผู้แนะนำและผู้ตามที่ดี

2.6 หน้าที่หลักของตำแหน่งงานโลจิสติกส์

หน้าที่หลักงานของตำแหน่งโลจิสติกส์ไม่ได้มีแค่ดูแลการจัดส่งสินค้านำเข้าและส่งออกเพียงเท่านั้น แต่ยังมีอื่น ๆ ที่ผู้หางานโลจิสติกส์ต้องรู้ดังต่อไปนี้ [ออนไลน์]. <http://www.rgf-hragent.asia>

- 1) จัดหมวดหมู่และตรวจสอบสินค้าแต่ละประเภท พร้อมวางแผนการขนส่งไปยังจุดหมายให้เหมาะสมกับสินค้าแต่ละชนิด
- 2) เตรียมสถานที่ในการเก็บรักษาสินค้าไม่ให้เสียหายและคงคุณภาพไว้ให้ดีที่สุด
- 3) วางระบบจัดเก็บสินค้าให้เป็นระเบียบและแยกเป็นหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการดูแลและส่งต่อ
- 4) ตรวจสอบจำนวนสินค้าทุกครั้งเมื่อมีการเคลื่อนย้าย พร้อมบันทึกข้อมูลส่งไปยังผู้บริหารคลังสินค้าทุกขั้นตอน เพื่อวางแผนในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น
- 5) ติดต่อประสานงานไปยังทีมที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกบริษัท ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่นและทันเวลาตามที่กำหนด
- 6) ดูแลการจัดส่งสินค้าเข้าและออกคลังอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการสูญหาย ถูกจัดส่งไปผิดที่ สำหรับใครที่กำลังสนใจหรือมองหางานโลจิสติกส์ต้องเตรียมตัวให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นความรู้พื้นฐานและทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะต้องบอกเลยว่างานสายนี้ค่อนข้างละเอียดและต้องมีความ

ความรับผิดชอบที่สูงเลยทีเดียว หวังว่าวันนี้หลายคนคงเข้าใจบทบาทหน้าที่ของงานด้านโลจิสติกส์กันมากขึ้นรวมถึงเรื่องของคุณสมบัติของการทำงาน ถ้าหากคุณมีครบทุกข้อที่ได้กล่าวไปนั้นรับรองเลยว่า คุณจะก้าวหน้าในตำแหน่งงานนี้อย่างแน่นอน

2.7 การวิเคราะห์จริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์

จากขอบข่ายการจัดการโลจิสติกส์ มี 5 ประเภทโลจิสติกส์หลัก โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ การให้บริการมี 9 ประเภท และแบ่งตามกิจกรรมหลักโลจิสติกส์มีถึง 13 กิจกรรม ซึ่งครอบคลุมแทบทุกด้าน แต่ละกิจกรรมไม่มีการเน้นด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ คุณสมบัติที่ดีในการเป็นผู้ปฏิบัติงานในทั้ง 13 กิจกรรม ต้องมีความประพฤติด้านจริยธรรมที่ดีมีคุณธรรมในเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม รวมถึงมีสัมมาคารวะ ให้เกียรติ เคารพในสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในหลักคุณธรรมและจริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพทางธุรกิจ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพในสาขาโลจิสติกส์ มีความเสียสละไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม มีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สามารถทำงานเป็นกลุ่ม และมีทักษะในการทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำ สมาชิกของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม รับฟัง ยอมรับ ความคิดเห็นของผู้อื่นได้ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม รวมถึงสามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพ สถานการณ์ และวัฒนธรรมองค์กรที่ไปปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สามารถแสดงความคิดเห็นริเริ่มและความเห็นต่างอย่างสร้างสรรค์เื้อต่อการแก้ไขปัญหาที่งาน เป็นต้น

3. การสรุป

การมีจริยธรรมเพื่อการจัดการโลจิสติกส์นั้น นับว่าเป็นการให้บริการที่เน้นความประพฤติด้วยดี มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน โดยมีจริยธรรมการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อบริหารระบบ การสั่งซื้อ การจัดเก็บสินค้าระหว่างการผลิต การเคลื่อนย้ายและการจัดส่ง เพื่อให้สินค้าไปถึงปลายทางได้อย่างถูกต้องและตรงเวลา โดยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นออกได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าของเวลาและสถานที่ และทำให้มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด มุ่งเน้นการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมเป็นประจักษ์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการเป็นอย่างดี ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมุ่งสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นและคำนึงผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมั่นคงในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม รวมถึงมีสัมมาคารวะ ให้เกียรติ เคารพในสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในหลักคุณธรรมและจริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพทางธุรกิจ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพในสาขาโลจิสติกส์

สตีกส์ มีความเสียสละไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม มีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สามารถทำงานเป็นกลุ่มและมีทักษะในการทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำ สมาชิกของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม รับฟัง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม รวมถึงสามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพสถานการณ์ และวัฒนธรรมองค์กรที่ไปปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

4. เอกสารอ้างอิง

ไกรฤกษ์ ศิลาคม (2557). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจริยธรรมกับชีวิต** สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

โกวิทย์ กังสนันท์. **จริยธรรมของการบริหารภาครัฐแนวใหม่** วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ 4, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2549) หน้า 45-60.

กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์.

[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <http://www.lopburi.go.th/logistic.htm> [9 มีนาคม 2563]

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ.2553: สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2561, จาก

<http://www.library2.parliament.go.th/library/contentlaw/41.pdf>

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2552). **จริยศาสตร์และจริยธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เชาวนะ ไตรมาศ. (2546). **“รัฐธรรมนูญกับการออกแบบการเมืองใหม่”**. ในศาลรัฐธรรมนูญไทย สถานการณ์ การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี. เพรส จำกัด, หน้า 393-416.

บุญชिरา ภูชนะจิต. **จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง**. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, 2564.

บุญเลิศ ศาษฎ์เดช. (มปป.). **จริยธรรมนักการเมือง**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล

: http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_36.pdf [26 มกราคม 2564].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)** พิมพ์ครั้งที่ 34 มกราคม 2559.

โลจิสติกส์ (Logistics). [ออนไลน์]. ที่มา:

<https://www.google.com/search?q=โลจิสติกส์มีกี่ประเภท/97&client> [26 มีนาคม 2563]

อภินันท์ จันตะนี. **ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง**. พระนครศรีอยุธยา: จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564.

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคปกติใหม่(New normal) (Human resource management in the new normal)

ภัทราพร จันตะนี

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีปัจจัยสำคัญของการบริหาร ประกอบด้วย 4 ประการ คือ มนุษย์ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และการบริหารจัดการ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลมีความจำเป็นอย่างยิ่งทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพในภาวะปกติใหม่ (New Normal) องค์กรจะต้องมุ่งเน้นผลงาน โดยการบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องทบทวนตำแหน่งงานต่าง ๆ ต้องมีแผนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคคล รวมถึงการติดตามผลการพัฒนาให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไปมีบทบาท หน้าที่และหลักพื้นฐานอยู่ 4 ประการคือ การสรรหา การพัฒนา การรักษาพนักงาน และการใช้ประโยชน์

Abstract

Developing human resource potential is an important factor of management, witch consists of 4 factors : human, capital, materials, and management. Human resource management is essential to keep the organization moving forward. In which the effective human resource management in the new normal (New Normal), the organization must focus on the results. The human resource management must review the various positions, have a plan to develop human efficiency. Including the follow-up of the development clearly for efficiency and effectiveness in the organization. In which human resource management generally plays a role. There are four basic functions and principles : recruiting, developing, and retaining employees and utilization.

1. บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่องค์กรต่าง ๆ หันมาใส่ใจในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นเพราะนี่คือขุมพลังสำคัญที่จะทำให้องค์กร ซึ่งมีปัจจัยสำคัญของการบริหารนั้นประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ นั่นก็คือ มนุษย์ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการบริหารจัดการ ใน 4 ประการนี้ ส่วนที่มีความสำคัญที่สุดเห็นจะเป็นมนุษย์นั่นเอง เพราะนี่คือทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์มาก

ที่สุดในการบริหารจัดการแต่ละองค์กร บุคคลที่มีศักยภาพย่อมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพในคราวเดียวกันด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้องค์กรเคลื่อนไหวไปข้างหน้าได้อย่างไม่สะดุดใด ๆ หน้าที่ในการบริหารจัดการบุคคลนี้ถือว่าเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งสำหรับฝ่ายทรัพยากรบุคคล ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพนั้นต่างก็มีรายละเอียดในทางปฏิบัติของแต่ละองค์กร โดยในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นภาวะของปกติใหม่ (new normal) ทั้งนี้ เมื่อเกิดไวรัสระบาดในครั้งนี้นี้แล้วจะเกิดความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในทุกภาคส่วนไปจากเดิมมากมายหลายอย่าง เช่น องค์กรจะต้องมุ่งเน้นผลงาน (output) แทนที่จะมุ่งกับการลงเวลามาทำงาน โดยการบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องทบทวนตำแหน่งงานและหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรว่าตำแหน่งและหน่วยงานใดที่จะ work from home ได้บ้าง หน่วยงานไหนที่ยังจำเป็นต้องมาทำงานที่องค์กร ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นงานที่จะต้องมาใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในหน่วยงานที่ติดตั้งไว้อย่างถาวรแล้ว เช่น ฝ่ายผลิตหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีขนาดใหญ่ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการปฏิบัติงานและการวัดผลงานตามลักษณะงานให้ชัดเจน ส่วนการหา software ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการทำงานที่เป็น work from home หรือ software ที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างพนักงานในการประสานงาน รวมถึงมีการวางมาตรการในการสื่อสารสั่งการของแต่ละหน่วยงาน เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินเร่งด่วนองค์กรจะต้องสรรหาคำแหน่งที่มีความเชี่ยวชาญ และพนักงานคนไหนบ้างที่เป็น key person พร้อมทั้งต้องทำผังทดแทน (succession plan) ในกรณีที่พนักงานที่เป็น key person ติดเชื้อหรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ใครจะเป็นคนทำงานแทนได้ พร้อมทั้งต้องมีแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อทดแทนหรือการวางตัวให้เป็นทายาท (successor) รวมถึงมี การติดตามผลการพัฒนาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กรนั่นเอง

2. การพัฒนาองค์กรเพื่อเรียนรู้ของบุคลากรในหน่วยงาน

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นวิธีการพัฒนาองค์กรให้ทันกับเทคโนโลยียุคดิจิทัลที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยเน้นให้บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรมีความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับกับยุคดิจิทัล ทั้งนี้ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 -2564 และแนวคิดประเทศไทย 4.0: โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ได้มีการกล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้นวัตกรรม การปฏิรูปกระบวนการทางธุรกิจ การผลิต การค้า และการบริการ การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจากบริบทของการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), 2562) และ

ทิศทางการพัฒนาประเทศดังกล่าวเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจให้ สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือ “Value-Based Economy” โดยมีดิจิทัล เป็นโครงสร้างพื้นฐาน เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพลวัตสูงมากหรือเปลี่ยนแปลงเร็วมาก คุณลักษณะของทรัพยากรมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจ “ประเทศไทย 4.0” จึงมีได้ขึ้นอยู่กับปริมาณ หากแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสื่อสาร (communication) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ความร่วมมือประสานงาน (collaboration) และความสามารถในการปรับตัว (adaptability/ Transformation) ทรัพยากรมนุษย์ในยุค “ประเทศไทย 4.0” นั้นนอกจากต้องมีความรู้พื้นฐานแล้ว ยังต้องมีความรับผิดชอบ มีความฉลาดทางอารมณ์สูง เข้ากับผู้อื่นได้ดี มีอัตราต่ำ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความคิดสร้างสรรค์และไฟที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต การนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)” ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” (สมบัติ กุสุมาวดี, 2559) รวมถึงการเปลี่ยนโครงสร้างตลาดแรงงาน และบริบททางเศรษฐกิจที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องมีการปรับตัวตามไปด้วย (โสมวลี ขยามฤต, 2563)

2.1 วิวัฒนาการของยุคดิจิทัล

พัฒนาการของยุคดิจิทัล เริ่มจาก Digital 1.0 เปิดโลกอินเทอร์เน็ต เป็นยุคเริ่มต้นของ “Internet” เป็นช่วงเวลาที่กิจกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนจากออฟไลน์มาเป็นออนไลน์ เริ่มมีการใช้อีเมล และการถือกำเนิดของเว็บไซต์ จากนั้นก็พัฒนาเป็นยุคโซเชียลมีเดีย เราเรียกยุคนี้นว่า Digital 2.0 จะเป็นยุคที่ผู้บริโภคเริ่มสร้างเครือข่ายติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ มีการสร้างเครือข่ายสังคม Social Network เริ่มจากการคุยหรือแชทกับเพื่อนหรือกลุ่มเล็กๆ จนเริ่มพัฒนาและขยายวงกว้างไปสู่การดำเนินกิจกรรมในเชิงธุรกิจ Digital 3.0 ยุคแห่งข้อมูลและบิ๊กดาต้า เป็นยุคแห่งการใช้ข้อมูลที่วิ่งเข้าออกเป็นล้านๆ ดาต้าให้เป็นประโยชน์ เริ่มมีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ข้อมูลถูกนำมาประมวลผล จัปสาระวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสร้างสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองโจทย์ของลูกค้าได้ Digital 4.0 เป็นยุคที่เทคโนโลยีมีมันสมอง เป็นยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ โดยจะใช้ชื่อยุคนี้นว่าในยุค Machine-to-Machine เช่น เราสามารถเปิด-ปิด หรือสั่งงานอื่น ๆ กับเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านตัวเองผ่านแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องเดินไปกดสวิตช์ เทคโนโลยีและโลกดิจิทัลเคลื่อนที่ไม่มีหยุด องค์การจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันตามเทรนด์ พัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดธุรกิจบนการแข่งขันที่รวดเร็วและรอบด้านจาก SME ให้กลายเป็น Smart Enterprise ที่มีศักยภาพสูงขึ้น จากบริการธรรมดาให้กลายเป็น High Value Service เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของธุรกิจ (Mirum, 2559)

2.2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล

การพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับยุค 4.0 จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัว เพราะหากบุคลากรไม่มีการปรับตัว ไม่มีการพัฒนาตนเองก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ในยุคนี้

องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็ต้องปรับตัวโดยไม่มุงเน้นแต่จะแทนที่บุคลากรด้วยเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะมีมุงเน้นการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของงานที่ถูกเปลี่ยนไป (สมบัติ กุสุมาวสี, 2559) ยุคไทยแลนด์ 4.0 คือ ยุคทองของ 4 สาขาวิชาแห่งอนาคต หรือที่เรียกว่า STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematic) แต่เหนือสิ่งอื่นใดทักษะที่สำคัญที่สุด ก็คือการเชื่อมโยงทั้ง 4 องค์ความรู้เข้าด้วยกัน และทักษะความสามารถในการติดตามและมองเห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (สะเต็มศึกษา ประเทศไทย, 2562) และความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ และทักษะประการสุดท้ายที่สำคัญมากที่สุด คือเรื่องของ Emotional Intelligence หรือความฉลาดทางอารมณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าใจต่อผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบด้าน ความมีน้ำใจ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์องค์การภาครัฐของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้จัดทำยุทธศาสตร์ในระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ขึ้นได้แก่ “การสนับสนุนวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชาติด้วยการผลักดันและพัฒนาให้ภาครัฐการของประเทศมีคุณธรรม ปลอดภัย เป็นราชการที่สร้างและส่งเสริมนวัตกรรมและมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเป็นที่เชื่อถือของนานาชาติโดยการปรับเปลี่ยนระบบและวิธีการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ เพื่อให้แต่ละส่วนราชการได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนดีคนเก่งที่มีจิตสาธารณะอย่างเหมาะสม

2.3 สถาบันการศึกษาในยุคดิจิทัล

สถาบันอุดมศึกษา (Higher education institutions) ถือว่าเป็นอีกหนึ่งองค์กรที่มีบุคลากรรับผิดชอบในหลายหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้สติปัญญา ทักษะจำเป็นต่าง ๆ ความเป็นพลเมืองตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารหรือผู้นำเพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดองค์กร ควบคุมดูแล และจูงใจหรือนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานบรรลุตามเป้าหมาย โดยการแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ดลบันดาลให้คนที่อยู่รอบข้างรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความหมายต่อการทุ่มเท ทำลายให้ทุกคนสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานก่อให้เกิดการมองโลกในแง่ดี มีความหวัง และสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดความมานะพยายามเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารสถาบันอุดมศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแม้จะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นแต่ก็เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น เพราะถ้าหากว่าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ให้ความร่วมมือหรือมีจุดมุ่งหมายของการดำเนินงานที่แตกต่างกันแล้ว องค์กรนั้นก็อาจจะไม่อาจบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กล่าวได้ว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นบุคคล ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความทุ่มเทในการทำงาน (Dedication) เป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่การที่บุคคลจะพยายามทำงานอย่างเต็มที่

หรือทำงานล่วงเวลาเกิดจากสาเหตุที่ต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์หากความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ทำงานเป็นความรู้สึกในด้านที่ดีก็จะทำให้ได้รับผลตอบแทนเป็นความพึงพอใจในการทำงาน มีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Suntrayuth, 2009) ซึ่งความทุ่มเทในการทำงานของแต่ละบุคคลจะอาจมี 2 ระดับ ได้แก่ ความทุ่มเทเป็นการแสดงออกอย่างเต็มกำลังเพื่อให้ตนเองได้รับการยกย่องและความทุ่มเทในการทำงานที่เป็นความมุ่งมั่นต่อภาพลักษณ์ของตนเอง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารจึงควรกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงพฤติกรรมการทำงานด้วยความทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและมุ่งสู่ความสำเร็จก้าวหน้าสูงสุด แต่ในทางตรงกันข้าม หากบุคลากรภายในองค์กรไม่มีความทุ่มเทในการทำงานก็จะส่งผลเสียต่อองค์กรได้เช่นกัน ดังนั้นสุขภาพขององค์กรจึงมีความสัมพันธ์กับความทุ่มเทในการทำงานของบุคลากร กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความทุ่มเทในการทำงาน เพราะผู้นำหรือผู้บริหารเปรียบประดุจดังประทีปขององค์กร เป็นสัญลักษณ์เป็นตัวแทน และเป็นจุดรวมพลังของทุกคนในองค์กร คุณภาพและคุณลักษณะของผู้นำย่อมจะมีผลสะท้อนต่อวิถีปฏิบัติงานและผลงานขององค์กรหรือหน่วยงานแต่ละแห่งอย่างชัดเจน (Kouzes and Posner, 2012)

โดยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษานอกจากจะมีทักษะ สมรรถนะ และความสามารถในการบริหารแล้วจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ความตั้งใจ มีความวิริยะอุตสาหะ สร้างความพึงพอใจในงานการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ สามารถจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม รวมทั้งเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้คุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดความทุ่มเทในการทำงานได้ (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ, 2564)

ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) หรือ ทรัพยากรบุคคล ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อองค์การที่สมควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุง เพื่อยกระดับคุณภาพให้มีคุณค่าและให้ผลตอบแทนแก่องค์การไปนานเท่านาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาการฝึกอบรม การสัมมนา ให้ความรู้ความสามารถที่ทันสมัยต่อสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ทั้งผู้บริหารองค์การ และพนักงานตระหนักถึงความสำคัญ (พยอม วงศ์สารศรี, 2543)

ลีโอนาร์ด แนดเลอร์ และแซส แนดเลอร์ (Nadler and Nadler, 1998) ได้เสนอขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคลที่เชื่อมโยงถึงกันประกอบด้วย (1) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล (2) การจัดการทรัพยากรบุคคล (3) การดูแลรักษาทรัพยากรบุคคลเพื่อดำรงรักษาให้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและมีความสามารถให้อยู่ปฏิบัติงานกับองค์กรโดยไม่ลาออกไปไหน สิ่งสำคัญที่บุคลากรต้องมีคือ แรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเฮิร์ซเบิร์ก และคณะ (Herzberg et al., 2008) ได้ศึกษา

ทฤษฎีการจูงใจ พบว่ามีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน เป็นแรงจูงใจภายใน และองค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) หรือ องค์ประกอบสุขอนามัย (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน เป็นแรงจูงใจภายนอก ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ มิใช่สิ่งจูงใจในการเพิ่มผลผลิตแต่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นไม่ให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ทำ และอีกประการคือความปรารถนาและความผูกพันต่อองค์กร

2.4 การกำหนดนโยบายในยุคคลื่น 4.0

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรบุคคลในยุคคลื่น 4.0 และยุคดิจิทัล ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างมากซึ่งในภาคส่วนต่าง ๆ ได้นำตัวเลข 4.0 นี้ ไปใช้ให้เห็นถึงยุคที่มีความก้าวหน้าอย่างเช่นเรื่อง Human resource Management (HRM) ก็ได้กำหนดใช้ 4.0 และในเมื่อทั่วโลกให้ความสำคัญกันขนาดนี้ ประเทศไทยก็ต้องให้ความสำคัญเพื่อจะก้าวไปพร้อมกับทั่วโลก โดยนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้ประกาศยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” ขึ้น เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ที่กล่าวถึงเป็นภาพใหญ่มากทั้งในสังคมไทยและสังคมโลกที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกแง่มุมในการดำรงชีวิต แต่สำหรับในแง่มุมขององค์กรแล้วจะมีอะไรบ้างที่จะต้องปรับเปลี่ยนเป็นคำถามที่ผู้บริหารทุกคนอยากทราบเพื่อที่จะได้นำไปปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันไปด้วย สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมองเป็นอันดับแรกหนีไม่พ้นในเรื่องการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์อันเนื่องมาจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ปฏิบัติงานทั้งองค์การว่าจะต้องดำเนินชีวิตอย่างไร มีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และปัจจัยใดที่มีความสำคัญอย่างเร่งด่วน แล้วจะขับเคลื่อนองค์การอย่างไรให้สอดคล้องกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องเตรียมมาตรการรองรับความเปลี่ยนแปลงนั้น และในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน สมควรจะต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบครอบและเป็นที่ยอมรับเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และสังคมโลกอนาคตไปด้วยกันอย่างมั่นใจ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่จุดหมาย สถานการณ์ตลาดแรงงานในไทยคืออีกหนึ่งความท้าทายของภาครัฐกิจซึ่งภายใต้การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล หลายประเทศได้ทำการวิจัยและพัฒนาคนร่วมกับเทคโนโลยี แต่ก็ยังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานในสายงานที่กำลังเป็นที่ต้องการ ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องร่วมมือกันพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายการนำประเทศเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่รัฐบาลชูนโยบายสำคัญอย่างไทยแลนด์ 4.0 หรืออุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งเป็นโมเดล

เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริการระดับสูงเพื่อผลักดันการเติบโตของรายได้ในประเทศให้สูงขึ้นภายใน 5 ปีข้างหน้า

2.5 การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่จุดหมายดังกล่าว ภาครัฐได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านแรงงานเป็น 4 ระยะด้วยกัน มีเวลาในการดำเนินการระยะละ 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2561 เริ่มจากการสร้างกำลังคนที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากล (Productive Manpower) สู่แรงงานที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมทันสมัย (Innovative Workforce) มีความคิดสร้างสรรค์และทักษะด้านการวิจัยและพัฒนา (Creative Workforce) จนถึงยุคสังคมการทำงานแห่งปัญญา (Brain Power) ประเด็นท้าทายต่อตลาดแรงงานและการจ้างงานในอนาคตของไทยอย่างหนึ่งคือผลกระทบจากนโยบาย 4.0 ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการจ้างงาน รูปแบบการทำงาน และเกิดอาชีพใหม่ ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องปรับบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลิตภาพสูงและเป็นแรงงานที่มีทักษะด้านดิจิทัล การทำให้โลกยุคดิจิทัลและการจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์สอดคล้องกันได้อย่างลงตัว รวมถึงการปรับเปลี่ยนหน่วยงานที่มีคนเป็นศูนย์กลางให้กลายเป็นรูปแบบดิจิทัลได้อย่างแท้จริง เป็นเหตุผลที่ทำให้การลงทุนทางด้านซอฟต์แวร์กลายเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกซึ่งในที่นี้ไม่ใช้การทดแทนคน แต่เป็นการช่วยเหลือและเปลี่ยนแปลงธุรกิจในเรื่องของการสรรหา การรักษามูลค่า และการมอบรางวัลให้แก่พนักงานที่มีความสามารถ

ดังนั้น บริษัทในประเทศไทยหลาย ๆ แห่ง จึงต้องหันมาพัฒนาตัวเองให้ทันยุคทันสมัยอย่างไร้ข้อกังขา ภายใต้โลกที่เต็มไปด้วยการเชื่อมต่อแบบดิจิทัล ในโลกที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลเป็นตัวกำหนดให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการทำธุรกิจให้ทันสมัยในทุกวิถีทาง การสรรหาบุคลากรที่มีศักยภาพในยุคดิจิทัล ก้าวแรกของการผลักดันธุรกิจไปสู่อีกหนึ่งขั้นของความก้าวหน้า นอกจากเครื่องมือที่เพียบพร้อมยังต้องอาศัยผู้คนที่มีความสามารถ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่าความสำเร็จขององค์กรล้วนเกิดจากความสำเร็จของบุคลากรทั้งสิ้น นี่เป็นข้อเท็จจริงที่เห็นได้ชัด โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมไอทีและโทรคมนาคม ตลาดแรงงานที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและความต้องการคนมีฝีมือซึ่งเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ในประเทศไทยนั้น ถือว่ายังขาดผู้เชี่ยวชาญสายงานด้านการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และการออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้ (User Experience Design) ซึ่งเป็นอีกความท้าทายอันใหญ่หลวงที่เข้ามาขวางกั้นความสำเร็จของธุรกิจ นับว่าเป็นเรื่องน่ายินดีที่หนึ่งในการกิจหลักของหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์อยู่ที่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ระบบการทำงานมีประสิทธิภาพและความแม่นยำพร้อมด้วยอุปกรณ์และผู้เชี่ยวชาญอย่างครบวงจรจะช่วยผลักดันให้ขั้นตอนแรกของการจ้างงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการจ้างงานแบบครบวงจรที่ทำงานโดยอัตโนมัติ คือการดำเนินการของโซลูชัน

จากออราเคิลที่เรียกว่า ระบบคลาวด์ที่ใช้บริหารจัดการคนเก่งหรือคนที่มีความสามารถ (Talent Management Cloud) ซึ่งเป็นระบบที่เอื้อให้ผู้ใช้งานเข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่

ตราใบที่พนักงานยังคงเชื่อมต่อผ่านเครือข่าย ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของทั้งผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ และยังช่วยให้พวกเขามีเวลาในการทำหน้าที่หลักอื่น ๆ เช่น การดูแลรักษาและการจัดการด้านสวัสดิการ รวมถึงการให้รางวัลแก่พนักงานได้อย่างเต็มที่

2.6 กลยุทธ์การรักษาและพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพสูงสุด

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ถือได้ว่าเป็นความท้าทายขององค์กรในยุคปัจจุบัน คือการรักษาและพัฒนาความสามารถของพนักงาน สิ่งสำคัญอยู่ที่ความก้าวหน้าของอาชีพการงานและการจัดการความสำเร็จ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรที่มีศักยภาพได้เดินต่อไปสู่การเป็นผู้นำพร้อมกับบทบาทที่ดียิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นคงปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบทรัพยากรมนุษย์ยุคดิจิทัลนั้นต้องอาศัยคนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการรักษาพนักงานที่มีศักยภาพให้อยู่ในแถวหน้าของการผลักดันองค์กรให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน โซลูชันการบริหารจัดการกำลังคน (Workforce Life Solutions) ของออราเคิลยังมีตัวช่วยในการสะท้อนผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง หลักสูตรการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ การให้คำปรึกษา การตรวจสุขภาพและกิจกรรมอาสาเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตและการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความพึงพอใจและประสิทธิภาพให้แก่บุคลากรในแง่ของการมีส่วนร่วมและแรงกระตุ้นในการทำงานระยะยาว

โดยให้ผลตอบแทนที่อยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ความแม่นยำและประสิทธิภาพในการทำงานที่มีความท้าทายสูงมักตามมาด้วยผลตอบแทนอันดีงาม ในขณะเดียวกันรางวัลในการทำงานก็มาจากความทุ่มเทของพนักงาน การที่องค์กรสามารถรักษาบุคลากรที่มีฝีมือไว้ได้ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่พนักงานได้รับ บริษัททั้งหลายต่างแข่งขันกันเพื่อสรรหาและรักษาพนักงานที่มีฝีมือเอาไว้อีกหนึ่งแนวคิดที่สามารถปฏิบัติได้จริง คือการตอบแทนพนักงานด้วยรางวัลที่อยู่บนความยุติธรรม ความแม่นยำและประสิทธิภาพในการทำงาน ระบบคลาวด์ที่ใช้ในการบริหารทุนมนุษย์ (Human Capital Management Cloud) ที่นำเอาการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์มาใช้ ส่งผลให้ผู้บริหารองค์กรสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ประกอบการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ รวบรวมกลุ่มเป้าหมายและมอบผลตอบแทนให้แก่พนักงานจากความสำเร็จของยอดขายได้อย่างทั่วถึง

2.7 การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0

การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคคลที่ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร พร้อมทั้งดำเนินการบำรุงรักษาและพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยมีบทบาทหลัก ได้แก่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์การกำหนดงานหรือ ออกแบบงาน การวิเคราะห์งาน การสรรหา การคัดเลือก การประเมินผลพนักงาน การฝึกอบรมและพัฒนา

ค่าตอบแทน สุขภาพและความปลอดภัย การพ้นจากงานของพนักงาน โดยได้สามารถสรุปได้ดังนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไปมีบทบาทหน้าที่และหลักพื้นฐานอยู่ 4 ประการ (จักร อินทจักร และ เกรียงไกร เจียมบุญศรี, 2548 : 15-16) ดังนี้

1) **การสรรหา (Recruitment)** เพื่อการสรรหาและเลือกทรัพยากรบุคคลให้เข้ามาทำงานให้องค์กรอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการ หลักการ คือเลือกคนที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่สุดให้มาทำงานให้องค์กร มิใช่เลือกคนที่วุฒิการศึกษาหรือค่าตัวสูงที่สุดมาทำงานเสมอไป แต่จุดที่เหมาะสมน่าจะอยู่ที่ตำแหน่งดังกล่าวมีการกิจและความคาดหวังอย่างไร หากได้คนเช่นนั้นเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวได้ถือว่าหน่วยงานสรรหา/ว่าจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงตามเจตนารมณ์แล้ว

2) **การพัฒนา (Development)** เพราะภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละองค์การมีความแตกต่างกัน พนักงานจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมขององค์การให้ได้ตรงตามที่ต้องการ จึงต้องมีการพัฒนาบุคคลอยู่ตลอดเวลาภายใต้หลักการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ดีของแผนกฝึกอบรมฯ โดยทั่วไปหลักการพัฒนาคน คือ พัฒนาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีขีดความสามารถที่จะรองรับภารกิจหน้าที่มากยิ่งขึ้น

3) **การรักษาพนักงาน (Retention)** เมื่อได้คนที่เหมาะสมมาทำงานแล้ว องค์กรจะต้องมีมาตรการในการรักษาคนให้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุด หลักการ คือให้พนักงานมีความพึงพอใจต่อองค์การให้มากที่สุด โดยใช้มาตรการทางด้านการบริหารระบบค่าตอบแทน การพนักงานสัมพันธ์และการสรรหา/ว่าจ้าง ที่เหมาะสมมาเป็นพื้นฐานให้ประสานสอดคล้องกัน

4) **การใช้ประโยชน์ (Utilization)** หลักการโดยทั่วไปของทุกองค์การคาดหวังเสมอว่าสามารถจ้างคนมาทำงานให้อย่างคุ้มค่าที่สุด องค์กรไม่ควรจะขาดทุนด้านแรงงาน อันเกิดจากการจ้างคนผิดมาทำงานหรือสร้างปัญหาให้กับองค์การแทนที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ต้องการ

3. การสรุป

การพัฒนาองค์กรเพื่อเรียนรู้ของบุคลากรในหน่วยงาน ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเป็นวิธีการพัฒนาองค์กรให้ทันกับยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นให้บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรมีความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับงาน เพื่อรองรับกับยุคดิจิทัลซึ่งพัฒนาการยุคดิจิทัลเริ่มจาก Digital 1.0 เปิดโลกอินเทอร์เน็ต เป็นยุคเริ่มต้นของ Internet จากนั้น Digital 2.0 เป็นยุคโซเชียลมีเดีย เริ่มสร้างสร้างเครือข่ายติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ มีการสร้างเครือข่ายสังคม Social Network เริ่มจากการคุยหรือแชทกับเพื่อนและขยายวงกว้างไปสู่การดำเนินกิจกรรมในเชิงธุรกิจยุค Digital 3.0 เป็นยุคแห่งข้อมูลและบิ๊กดาต้า มีการใช้ข้อมูลที่วิ่งเข้าออกเป็นล้าน ๆ ดาต้าให้เป็นประโยชน์ เริ่มมีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ข้อมูลถูกนำมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ถึง

ความต้องการของผู้บริโภคช่วยสร้างสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองโจทย์ของลูกค้าได้ ยุค Digital 4.0 เป็นยุคที่เทคโนโลยีมีมันสมอง เป็นยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ โดยจะใช้ชื่อยุคนี้ว่าเป็นยุค Machine-to-Machine

การพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับยุค 4.0 เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับสถาบันการศึกษาในยุคดิจิทัลถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารหรือผู้นำเพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดองค์กร ควบคุมดูแลและจูงใจหรือนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานบรรลุตามเป้าหมาย การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่จุดหมายด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านแรงงานเพื่อสร้างกำลังคนที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2564.
- วิษณุภา เมธีวรฉัตร. (2561). **พุทธวิธีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคไทยแลนด์ 4.0**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์,
- โสภณวดี ชยามฤต. (2563). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน**. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2564)
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2562). **การพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล**. สืบค้นจาก <https://www.ocsc.go.th/DLProject/about-dlp.%20p.6>
- Kouzes, M. J. and Posner, Z. B. (2012). **The Leadership Challenge: How to Make Extraordinary Things Happen in Organizations**. Fifth Edition, Jossey-Bass. San Francisco, USA. 12-15.